

GRÓF KUUN GÉZA
MAROS-NÉMETI LEVÉLTÁRA

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT 1887. OKTÓBER 6-ÁN
TARTOTT ÜLÉSÉBEN

ISMERTETTE

SZILÁGYI SÁNDOR.

BUDAPEST,
1887.

GRÓF KUUN GÉZA

MAROS-NÉMETI LEVÉLTÁRA

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT 1887. OKTÓBER 6-ÁN
TARTOTT ÜLÉSÉBEN

ISMERTETTE

SZILÁGYI SÁNDOR.

BUDAPEST,
1887.

A maros-németi levél- és könyvtár gróf Kuun Géza tulajdonát képezi. Mindkettő, de kivált az első kiváló helyet foglal el Erdély magángyűjteményei sorozatában s miután mindenkitőben sok olyan anyag van, melyet a történetíró nem nélkülözhet: mindenkről külön jelentést fogok tenni.

A levéltár.

A levéltárt gróf Kuun Géza alapította. A gróf Kuun és a gróf Gyulay-családok egyes ágaiak levéltárát foglalja az magában. Alapját gróf Gyulay Lajos nem nagy levéltára képezte: Géza gróf a különböző helyeken szétszórtan őrzötteteket összegyűjtötte itt, egyesítette amazzal s rendezésöket is megkezdte. Ma már négy nagy szekrényt foglal el a levéltár, melynek kincsei kihuzható s könnyen kezelhető cistákba vannak elhelyezve. Azonban nincs még az összes anyag együtt — ha mind összekerülnek, a szekrények száma valószínűleg meg fog kettőzödni. Miután azonban mind a Kuun, mind a Gyulay-féle levéltárak a forradalomban s a Hóra világ alkalmával sokat szenvedtek, még az egyesítés s rendezés befejezése után is a levéltárban mindig jelentékeny hézagok fognak mutatkozni. Ezenkívül gróf Gyulay Lajos az Árpádkori és Anjoukori okleveleket, továbbá Gyulay Ferencz váradi kapitány levelezését az Erdélyi Muzeumnak ajándékozta: s ez az oka, hogy XV-ik század előtti oklevél valamint Gyulay Ferencz életére vonatkozó adat aránylag kevés van a levéltárban.

A pusztulásokat, melyeken a levéltárak átmentek, annyival inkább lehet sajnálni, mert a fenmaradt s különben így is jelentékeny rész igen sok becses historiai s culturtörténeti adatot foglal magában a periratok, adományozások s törvényszéki tárgyalások mellett. Söt ez utóbbiak azért is kiváló érdekkel birnák, mert a XVI-ik századból egy pár törvényszéki tárgyalásnál az előkészítő ügyvédi iratok, vélemények, javaslatok fenmaradtak.

A történeti és culturtörténeti anyag nagy száma arra enged következtetni, hogy a Németiben összehordott levéltárak nem mentek át scartirozáson, s ha pusztult is belőlük, az nem volt rendszeres pusztítás következménye, milyent a múlt századi ügyvé-

JELENTÉS

levéltárnokok követtek el a rendezés alkalmával, kik minden, a miről látta, hogy »nihil refert ad culinam« elégettek, szemétbe dobtak. Itt minden megtartották, ami az illető család összekötetései, történetét illusztrálta.

A történeti anyag pedig visszanyúlik a XV-ik századba. A Kuun és Gyulay-családok historiai szereplése a családok régisége mellett sem oly régi. De adományozás, vásárlás, összeházasodás utján korábbi historiai szerepléssel bíró s részben kihalt családok levéltárainak egyes uradalmakra vonatkozó részei jöttek itt össze, mint Sulyok, Gyulafy, Melith, Csaholy, Drágfy, Prépostváry, Péchy s Kapy családokéi s ma e családok történetét Kuun Géza levéltárának mellőzésével megírni nem volna lehető. E gazdag levéltár beható és kimerítő tanulmányozásáról az idő rövidisége miatt sem lehetett szó — de egy futó áttekintés még is nyújthat tájékozást a buvároknak, hogy mit kereshetnek és mit találhatnak itt.

Tűzetesebb kutatásaimat — teljesen mellőzvén a mult és folyó századi igen nagyszámú s részben bicsces iratokat — főként a XVI. és XVII-ik századra fektettem: a korábbiakból inkább csak mutatóul említék fel egy párt 1439-ből Albert király egy adománylevelével az aranyi, oklosi, kecsedi, piskinczi jászágokat a Kapy-családnak adományozza s ez időtől fogva sok e családra vonatkozó levelet találunk itt, a mult századig, mikor Kapy Mária Gyulay Ferenczné az oláhországi hospodárral, Kantakuzen hospodárral levelezést folytatott magyar nyelven, jelesül 1704-ben az oláhországi legeltetés ügyében, s hihetőleg ennek volt következménye, hogy Bukarestben 1705. ápr. 27-én kelt levelével a Rákóczi-forradalom idejében Kantakuzen meghívja a már özvegy Gyulaynét, »értvén az ilyen, Kegyelmetek megszorult állapotját és életét«, hogy a német generálistól kérjen engedelmet s menjen ki Bukarestbe.

A Drágfy levelek 1468-ban kezdődnek. Mátyás király ez év apr. 12-én Pozsonyban engedélyt ad Drágffy Bertalannak, mint a Közép-Szolnok vármegyében fekvő Cseh birtokosának, hogy in festivitatibus Sanctorum Lucae evang. ac Barnabae apost. aliisque diebus praecedentibus et sequentibus országos, ezenkívül minden kedden hetivásárokat tarthassanak. Átalán ezen Szilágy-csehi várra és uradalomra igen sok nagybecsű anyag van itt: egy okmányban megvan a várnak tűzletes leirása, vannak összeírások, leltárak, adományok s más iratok, melyekről Szilágy-Cseh történett meglehetősen össze lehetne állítani, s melyek a Drágfy, Prépostváry és Kapy-levelekkel kerültek ide.

A Kapy-levelek között kétségtelenül legérdekesebbek s legtöbb újat tartalmaznak a Tresztiára vonatkozók, melyek épen ezért egy futólagos felemlítést megérdemelnek.

A MAROS-NÉMETI LEVÉLTÁRRÓL.

T r e s z t i a.

Tresztia falu Zarándmegyében, ma ha jól tudom a Moldován család tulajdoná. Értékes, jól és gazdag fizető aranybánya van ott, melyről azt tartják, hogy már a római időben is mivelték. Ez azonban nem áll, mert a bánya, mint az alább közlendő adományelekekből kitetszik, csak a XVII. század második felében fedeztetett fel s jött mivelés alá, mint azt az okiratok világosan mutatják.

Tresztia korábban uradalom volt, több falu tartozott hozzá s a múlt században a Gyulay-család bárói előnevét képezte, mely család a grófi cími mellett »liber baro de Tresztia« előnevvet viselt. A XVI.-ik század végén Báthory Zsigmond bejárójának, Kasztruds-nak adta, miután ez megszökött, másik bejárójának Macskásy Ferencznek. Ebben az adománylevélben a szokásos felszámlálásoknál *bányáról* szó sincs : pedig azt, ha ismerték volna, semmiesetre se mellőzték volna. De Tresztát Moga Sára Kasztrudstól már korábban megvette s Macskásynak vele ki kellett egyezni. Azután Rákóczi alatt Kapy Andrásné Gyulaffy Borbála birtokába került. — Mint bányáról 1672-ben van róla először szó, midőn Apafi Mihály Kapy Györgynek megengedi, hogy az általa felfedezett bányát miveltethesse s e célból nevezetes kiváltságokkal látta el. A Kapykról Gyulayakra szállt. Az erre vonatkozó leveleket részint regestákban részint egész terjedelemen bemutatom :

1597. sept. 8. Alba Julia.

Báthori Zs. adományelevele : Fidelis nri egregii Francisci Macskásy de Bakaj familiaris nostri, huius szolgálataiért totalem et integrum possessionem Trestia vocatam in pertinentiis oppidi nri Kisbánya ac cottu de Zarand existentem antea per nos Stephano Kaztruds itidem familiaris nro donatam et collatam verum ille conscius quorundam malefactorum suorum nulla venia a nobis accepta ex hoc regno aufugisset praetacta possessione juri nro et collatione nra relictam. Ebben az adományozásban bányáról nincs szó.

Ugyanakkor beigtatási parauna is adatott ki.

1598. jan. 13. Fejérvár.

»Mi közbirák úgymint Szikszay Ferencz fejérvári udvari bíró, Bodoni István és Márton Vajdaszentivánon lakozók. Adjuk emlékezetére mindeneknek kiknek illik, hogy ez mostani gyűlé alatt ki vagyon itt Fejérvárott die 13. Januar. 1598. jövénék mi előnkbe egyfelöl az vitázló Macskásy Ferencz uram bakai lakozó, másfelöl pedig az tiszteletes nemes személy az učhai Kasza Péterné asszonyom Moga Sára asszony Halmágyon Zaránd vármegyében lakó jövénék előnkbe : « Tresztát Moga Sára Kasztructól 700 ston megvette s ö most Macskásynak conferálja, hogy négy hét alatt a 700 stot letegye »kész pénzül rerum venialium aestimatione exclusa.«

1599. apr. 19. Fejérdr.

Báthory Audrás engedélyt ad Macskásy Ferencznek, hogy Trestiáról aive testamentaria sive alia qua vollet dispositione rendelkezhessek. Ennek alapján Bakaj 1599. máj. 6. nejének Erdélyi Borbálának hagyja.

1649. máj. 16.

Brady Ferencz szolgabiró Rátboti Gyulaffy Borbála előbb Kápy András relictája, utóbb Barcsay Zsigmond hiteatársa megbizásából elment Trestiára »azon falusi kenéz Mojus Turik bázábor« s megintette, hogy Sebesy Boldizsár azon falut, melyet Rákóczi György 1635. Mihály arkaugyal napján Gyulaffy Borbálától a fiscus számára foglaltatott el s neki S. B.-nak adományozott, bocsássa vissza az ö kezéhez. A kenéz a szolgabirót Sebesyhez utasította.

1650. oct. 20.

A megyesi országgyűlés alatt Virginás István a magyarországi részek közügyigazgatója azzal a kivánattal lépett fel, hogy Kurok és Tresztia zarándmegyei faluk a fiscalis uradalmak közé igtattassunk, mint a hova tartoztak. De akkor Gyulaffy Borbála ügyvéde Balog Máté tiltakozott az ellen, mert ezen faluk 1588 előtt kivétettek a fiscalitások közül. Bebizonyítván állítását, a két falu kivétetett a fiscalitások között.

1653. febr. 5.

»Mi Iuáufalván lakozó Éperjessy István Diódon alias Sztrenczen lakó Vas Dániel és Sardon lakó Körispataky János mindhárman fejérvármegyebeli nemes személyek adjuk tudtára hogy in hoc anno prae. videlicet 1653. die vero 5. mensis Februarii megemilitett Fejérvármegyében Fejérvárott az uemes ország generalis gyülösön való létiinkben jövén mi előnkben azon vármegyében megnevezett Sárdon lakó nemzetes Sebessy Boldizsár uram- és ugyan előttünk maga akaratja szerint tön ilyen fassiót : « Rákóczi Trestiát hű szolgálataiért neki adományozta s most Gyulaffy Borbála perli; nem fél ugyan a pertől, de öreg s beteg levén, inkább kiegyez ilyen feltétel alatt, hogy Trestia mig él maradjon kezén, két örökös jobbágyot neki azonban általad a mostani gyülös után, halála után pedig szálljon rá, de ugy, hogy ö se háborgassa Tr. birtokában.

1672. jul. 24.

Michael Apafi dei gratia princeps Transylvaniae stb. Fidelibus nostris Spect. Magn. gen. egr. nob. supremis et vice comitibus judliumque comitatus N. Item Francisco Belényesi de Varad univ. honorum nrorum praefecto ac decimarum vicearendatori Michaeli Ötvös de Belényes auri cambsori nostro caeterisque auri fordinarum nrarum praefectis provisoribus ac contusoribus aliisque stb. praesentes nostras visuris nobis dilectis salutem et gratiam nram. Becstíletes tanácsúr hivünkuek tek. ngs

Kapy György uramnak Hunyad Zaránd Közép-Szolnok vármegyék főispánjának ifjúi állapotjától fogva ez ideig ez nemes Erdélyországhoz és eurek előttünk kiműlt boldog emlékezetű fejedelmekhez és egész ezen mél-tóságos hivatalunknak idejében mihozzánk híven mutatott szolgálatjára, melyet elhiszünk ennekutána is minden kétség nélküli megmutat, kegyelmes tekintetünk levén : azokáért Zaránd vármegyében Trisztia faluja nevű határában sok költséggel és fáradtságával az mely aranybányát kezdett építetni és coláltatni, annak nemcsak továbbá való szabados építését és az szokás szerint való coláltatását s haszon vételét nem ellenezzük, sőt az abból való proventus szerint fiscusunk számára valami decima vagy kevés vagy sok provenialhatna is, azt egészzen és éppen ő kegyelme számára adtuk és ajándékoztuk, deputáltuk és percipiáltatni megengedtük ; amint ajándékozzuk deputáljuk és engedjük ez levelük által. Minekokáért kegyelmesen és serio parancesoljuk feljebb deuotált líveinknek, így érvén megnevezett lívünkhez való fejedelmi kegyelmességünket, senki ő kegyelmét meguevezett Kapy György uramat megemlíttet trisztai faluja határain levő arany bánya jának szabados coláltatásában, haszonvételében megháborítani, abból tárházunkba járaudó tizednek maga számára való fordításában sem egysem más uton megakadályoztatni, azért személyében megbántani, javaiban megkárosítani ne merészselje, sőt ez kegyelmes annuentiánk szerént engedje ennekutána szabadosan elni és birni, abból számunkra proveniálád decimáját maga hasznára fordítani. Nec secus facturi. Praesentibus perfectis exhibenti restitutis. Datum in castro nostro Radnoth dic vigesima quarta Julii anno domini millesimo sexentesimo septagesimo secundo.

Michael Apafi m. p.

(P. H.)

Ez adomány alapján 1674. nov. 30-án kiállítatták a beigtatási parancs Kapy György és neje Bánffy Ágnes számára Kurch és Trisztia falukra nézve : mely 1675. febr. 1-én megtörtént. Az aranybánya ennek alapján minden tized, kilencszázötöd, negyed fizetés alól ki volt véve.

(Káptalanai Átirat.)

1682. dec. 6.

Michael Apafi stb.

Generose fidelis stb. Salutem stb. Noha igen szépen meghatározatott Appr. Const. Par. 2. Tit. 16. Art. 4. kiki ez országban az porarany coláltatásában is magát s alatta valóit is mi formában alkalmaztassa és az fejedelmekhez is mennyiben tudja s tartsa is kötelességet : mindenkorral részükön az iránt nemcsak kárunkat söt nagy mértékbeli injuriáltatásunkat is tapasztaljuk Kegyelmed alkalmatosságával is, mivel sem a bányászok kötelessége sem az arany proventusa iránt magát *juxta articulum citatum* nem alkalmaztatja. Kegyelmcse azért és serio parancesoljuk. Kgmednék, az

említett articolusunknak egész értelmét megvizsgálván, aziránt tartozó kötelessége szerint minden az eddig való arany proventusa, minden pedig a bányászok kötelessége iránt lött káros injuriáltatásunkat tartozóképen megorvosolni haladék nélkül el ne mulaszsza, mert különben noba affélékben lehető titkos refugiumokat menedékül praesentálhat, de higye el, affélekkel is megelőzvén, minden az affélékben eddig fiscusunk káraval lött rendetlenségeket megorvosoltatni, minden penig aziránt kárunkkal terjedő alkalmatlanságunkat jobb karbau hozni nem halaszthatjuk, mely szerint Kegyelmed is magára avagy afféle jószágára következhető károk iránt nem más tanem maga nem alkalmaztatását okozhatja. Ha pedig Kglmednek aziránt adott annuentiánk lehetne menedéken intra octavam producálja megcsendesítetésünkre, egyébiránt aziránt való engedetlensége is méltán okostathatik. Secus non facturus. Datum in civ. ura Alba Julia die 16. Decembris a. 1682.

Apañi m. p.

Külcím : Generoso Francisco Gyulai de Maros-Nemeti etc. fideli nobis dilecto.

(Ered. »Trestia« csomag.)

A Sulyok-család leveleiből.

E gazdag és érdekes levéltár legrégebb papír okirata egy nyugta 1497-ből. A Chaholy család leveleivel került ez a Sulyok család birtokába s így hangzik :

Ego Johannes litteratus civis de Felhewiz. Significo omnibus hoc breve inspecturis, Quod magnifici viri Bartholomeus Chaholy et Thomas Appaddi contentum me reddiderunt de pretio quatuor vinorum tempore disturbii reverendissimo domino Valentino condam episcopo ecclesie Waradiensis per datorum rationem, cuius hoc manuscriptum pro cautela eisdem contuli anno 1497.

(P. H.) f. XVIII.

Sokkal fontosabb egy regestrum-törédék, melynek irása s kiállítása a XVI-ik század elejére vall. E regestrumba a boznai diákói egyház kincsei voltak feljegyezve — fájdalom, csak az utolsó oldal maradt fenn. Hazánk épen azon részéből való ezen regestrum, mely a török dulás által legtöbbet szennedett, s melyet épen azért érdekesnek tartok egész terjedelmében közölni :

Item ibidem in primo scrinio	
Turibulum de argento cum navicula.....	j
Item Baculi coratoribus.....	iiij
Baculi vel candelabra ciophonariis argentei.....	ij
Cruces de argento	ij
Monstrantia destructa.....	j

Crucis de argento deaurate intus liguec parvum argenti continentis	ij
Urceus argenteus ad altare pertinens parvus.....	j
Urna argentea pro aqua benedicta parva	j
Navicula Sancti Petri de lapide argento circumdata parvi pretii ..	j
Calices argentei deaurati.....	vij
Patene de argento	vij
Poculum argenteum fractum	j

Ibidem sunt diversa mantilia non magui pretii.

2-da ladula.

In parvo sacculo particule argenti

Item floreni auri hungaricales	xxxvj ¹⁾
--------------------------------------	---------------------

Duo paria ampularum argentea et denurata.

Duo paria ampularum argentea

Item semipoculum argenteum deauratum ossa Sanctorum continens	j
---	---

Calices sex, patene	iiij
---------------------------	------

Monstrantia semi, parva cristallina	j
---	---

Monstrantia de argento.....	j
-----------------------------	---

In eadem ladula mantilia diversa.

In tertia ladula.

Calix argenteus cum patena	1
----------------------------------	---

Alter calix de cupro cum patena	1
---------------------------------------	---

Sigillum dominorum capitularium	1
---------------------------------------	---

Quarta ladula.

In qua sunt littere privilegia ac alia instrumenta.

Hátlapján : Az Díjaköj eghaz marhaýanak Regestuma.

Négy érdekes levél van Lajos királytól a levéltárban a sabácz és nándorfejérvári várakra vonatkozólag, melyek közül a két utolsó magával a feladással áll kapcsolatban. Mindkettőnek egy-egy Sulyok volt a bánya.

1519. Buda feria quarta proxima post dominicam Oculi. (márcz. 31.)

Lajos Pestyevni László hivét küldi Swlyok Balázs sabácz báuhoz, hogy úgy cselekedjék, mint ö általa izent a bánság említett dolgában.

1519. Buda feria sexta proxima ante festum penthecostes. (jun. 18.)

Lajos ujra parancsolja, hogy a meghalt Kerey Balázs hivatalába, ki a sabácz-vári bánság felében hivataloskodott, Kenderessi András vezesse be Sulyok s fogadja el társának s collegájának, mint ezt már Hajdachi Horváth György cubiculariusától és hivétől megiziente neki. Az özvegy Kereynével a fizetési adósságra már megegyezett a király.

¹⁾ Kitörölve ugyanazon téntával.

1523. Buda. In prosceno sacratissimi corporis Christi. (jun. 2.)

Lajos salvus conductusa Sulyok Balázs és István részére, hogy ök, mig a király Balázs ügyében Sabácz elveszte miatt, valamint Istvánénak Nándorfejér vár elveszte miatt, itéletet nem hoz, szabadon járhatnak népeikkel mindenütt, 40 nap leforgása alatt, a királyhoz lehetnek, ügyciket intézhetik stb.

1523. Buda. In fasto beate Margarethe virginis. (jul. 13.)

Lajos salvus conductusa ugyanazok részére, hogy ezek megjelentek ugyan az ítéletet hallani, de mivel más fontos ügyek, a haza dolgai forogtak az országgyűlésen, azért elhalasztotta az ítéletet a megengedi jelen levele erejével, hogy mindaddig, mig ügyüköt el nem intézi, szabadon járhatnak stb. stb. Saját kezével aláirva.

Báthory Andrástól — valószínűleg II. Andrástól az országbirótól egy kelet nélküli piros pecséttel leragasztott kis rövid cédula maradt fenn Sulyok Ferenczhez, mely így hangzik:

»Im ýzentem az kÿk porozka felewl w y antaltol h d meg zawat.
Andreas de bathor.

Kilcsum: S wlyok Ferencnek adass k.

Talán ugyan azon Sulyok Ferencz, kihez Báthory András levelét czimezte, irt Pécsről a scholából szent Bertalan napján (aug. 25) anyjához Sulyok Istvánné Kende Klárához, melyben az akkori iskolai viszonyokra egy pár jellemző adatot találhatni. Azzal menti magát, hogy eddig nem irt, mert a leczkeolvasással volt elfoglalva, kéri, hogy atya szerződjék a mesterrrel, mert ez untalan kérdezi, hogy hoztak-e neki valamit? Már elmúlt két éve, hogy a doctornak 8 frittal tartozik, gazdájánál is kitelt esztendeje s ez is sürgeti a pénzt. Ezenkívül még nadrágra való posztót s gyolcsot is kért tőle, mert nem volt inge. Mind ezt küldjék meg s küldjenek Tamás mesternek is, mert az már minden kölcsönkor zálogot vesz.

Az ezen időben élt Sulyok testvérek közül az egyik György ugyanezen Ferencznek nagybátyja mint pécsi püspök végezte életét. Ennek Pécssett püspöki székhelyén tett végrendelete fennmaradt 1537 nov. 19-ről (die beate Elisabet vidue.) Terjedelmes okirat, mely a püspök emelkedett gondolkodásáról s hazafiságáról tesz bizonysságot.

Testét a Szent Péter cathedralis templomban, Szent Imre herceg oltára elé kéri temettetni. A királyt kéri, hogy ezen fontos püspökségre helyén megálló embert nevezzen. Testvéreinek s a vár tiszviselőinek lelkére köti, hogy a várat tartásuk meg a király hatalmában. A kanonokokat, káptalant, a káptalani és az egyházi javakat, valamint testvéreit a király kegyébe ajánlja. Ő kétszer is volt püspök ott, de világi javakat nem sze-

rezhettek sem az idő rövidsége, sem a miatt, hogy katonákat kellett tartania. Igy nem is hagyhat aranyat, ezüstöt, de 100 akó bort hagy a királynak. Több adósságát, különösen a zsold kifizetést ezintén a királyi kegyre bizza. Ő az egyház kincseit nem kis költséggel váltotta vissza Báthory Istvántól s ezen fáradtságáért az országtanács 300 frt jutalmat adott volna neki, de ő ezt is az egyházának hagyja, látván annak szegénységét, sőt ezüst misemondó edényeit hasonlókép az ő és testvérei lelkifüvéért. minden más javait testvéreinek s azok örököséinek hagyja.

A püspök nemsokára e végrendelet tétele után elhalt. Ugyanis :

Egy 1539. Pécs, jun. 29-én kelt levélben Eszéki János választott pécsi püspök és Baranya-megye örökösi főispánja a Sulyok testvérek buzgó igyekezetét, hogy testvérök György püspök emlékezetére kápolnát akarnak emelni, még pedig a Szent Imre oltárát, teljhatalommal jutalmazza meg és a jus patronatus-sal azon oltár rectoratusa felett.

De a Sulyok testvéreknek ez időben nehéz napjaik voltak. Mint előkelő gazdag és nagy szerepet játszó emberek, élénk részt vettek azon idők párharczaiban. De épen ezen párharczok történeteszerosan összefügg azon idők birtokviszonyainak történetével mely még kevésbé van felderítve. Fontos adalékokat képeznek a szereplő főuraknak egymással folytatott levelezései is, melyek bizalmass természettükönél fogva sok felvilágosító adatot foglalnak magokban. A nehéz napok, melyek a Sulyok-testvérekre sulyosodtak, épen pártváltoztatásuknak volt következménye. Buda elveszésekéből 1541-ből öt erre vonatkozó s igen jellemző levél maradt fein, melyek közül hármat Choronhoz intéztek, kettőt pedig a Sulyok-testvérek váltottak. Török Bálint, Nádasdy, Rétay, Ujlaki Ferencz győri püspök miud közben jártak vagy legalább igérték közbenjárásukat a Sulyok-testvérek ügyében. Nem kevés érdeket kölcsönöz e leveleknek, hogy az akkor viszonyokat festik, egy-egy történeti adatot is közölnek s főként a szereplő egyenek megismeréséhez nyújtanak adatokat.

Nem tartom érdektelennek ennek az öt levélnek regestáját ide igtatni :

1541. Egerwara feria quinta post f. omnium Sanctorum. (nov. 5.)

Nádasdy Tamás levele Chorou Andráshoz.

Vette a Sulyok-testvérek dolgában írt levelet, s ő nekik ép úgy le van kötelezve, mint Therek Bálintnak, s csak oly jó barát velük, mint Törökkel, habár ennek szolgái sok kárt, gyalázatot, injuriát cselékesznek vele, melyekről ő sohasem emlékezik, sőt mindenannyiok dolgait ő Felsége előtt igen pártolni fogja és közbenjár érettök. Tegnap Sulyok István Káni-zsáu vele szemben volt s sokat beszélt vele, de el kellett atyja temetésére

utaznia Egervárra, mihelyt onnan Kanizsára visszatér, Sulyokot elhivatja magához, általában mindenget megtesz érettök. Ujságul irja, hogy Bánffy Boldizsár Chatáron erősséget építetett, s onnan nagyon sokakat háborgat. Zalamegye közönsége folyamodott is már hozzá, hogy nyujtsan segélyt Bánffy ellen, mit ö a király engedelmével meg is tett, úgy hogy először a zalai nemességet eskette a király hűségére a gyűlésben, melyet Kapornakon tartott nov. 1-e előtti vasárnap, s azután elfoglalta a csatári várat. Majlád István Bodonról írt neki levelet Lukács ev. napján, hogy biztosítanák, hogy Berénybe bocsáttassék el s szabadon cresztessék. Nem tud mitsem Buda sorsáról.

1541. nov. 10. Nyitra.

Réway Ferencz levele Choronhoz.

Vette a Sulyok-testvérek dolgában írt két levelét. Ök is írtak, kérvén, hogy kegyelmet eszközöljön ki ö felségénél, a mely dologról az elmúlt télen Fejérvártt eleget beszélt Sulyok Balázssal. Nem felejtette ö el a dolgot, de mivel azon időtől, hogy S. B.-zsal beszélt, mindig a királyi várakban volt, nem akarta levél utján ö felségénél e dolgot véghez vinni. Ezen napokban lesz Nyitrán vagy Keeren a föuraknak és királyi tanácsosoknak összejövetele, mely máskor Pozsonyban vagy Nagy-Szombathau szokott lenni, de a pestis miatt nem lehet ott, először az odagyülendő urakkal fog e dologban értekezni s azután közösen ö felségénél. Reméli, hogy a kegyelmet könnyen megnyerik. A kicszközölt kegylevelet azután Choronnak fogja küldeni, ki azt a Sulyokok kezébe juttatandja. Továbbá, irja, az elmúlt tavaszszal Gýczy István egy ménest hajtotta el, melynek visszaanyeréseért Therek Bálinthoz fordult, s midön Buda alatt lett volna, ugyan ö Nyáry Ferencz utján megigérte, hogy visszaadatja a ménest. Kéri Choront, hogy Penfflinger Katalin asszonynál Therek Bálintnéval is szorgalmazzá az ügyet. Volt a ménestben 47 nagyobb ló; ha Therek Bálintné a magáéból is megadná, bizony árváinak megszolgálni a jövöben, járjon közbe Choron Gýczynél is. Gyakran írt erről a Sulyokoknak is, de irjon Choron is, s ök is szorgalmazzák a ménest visszaadását s tegyenek az ügy állásáról mentől előbb jelentést Choronnak, ki azután ezt neki küldje el.

1541. Synt in festo divi Martini episcopi. (nov. 11.)

Wylakj Ferencz györi püspök levele Choronhoz.

Vette a Sulyok-testvérek dolgában írt levelét, de mitsem válaszolhat. A nagyszombati összejövetelekor az uraknak s királyi tanácsosoknak a cézból hogy meghallják Batthyani legatióját ö királyi felségétől, azt hiszi, hogy ott lesz említés a Sulyokok s a többi Bálintiak dolgáról, kik legkevésbbé sem lettek esendesebbek, mint azelőtt. Gýczy elfogván az ö tizedszedőit, bilincsekbe és börtönbe vetette, a tizedborokat elvitte s sokkal rosszabbul viseli magát vele szemben, mint azelőtt, mi okból, miért cselekszi, különösen midön tudják, hogy kik és mily török urai vannak. De megjön

az öörájok is, s bizony a keresztyén fejedelmek is segíteni fogják őket. A cseheknek ép gyülesek van, a királyt is magok közé hívják az expeditióról tanácskozván. A csebek, morvák, slésiaiak, lusatiaiak s nem tudja még melyik tartományok öüként azon munkálkodnak, hogy ne halasztassék el az expeditio a jövő tavaszra. A németek hasonlókép. Igazságot ir, nem kúrsa hirt.

1541. Szentgyörgy. Feria 2-da ante f. Andree (nov. 29.)

István levele Balázshoz.

Vette levelet, s az abban foglalt két más levelet. Érti azon írók jóakaratját, de Zalay és a györi püspök leveleiből úgy látja, hogy Gýchý István akármit cselekszik a püspök ellen, őket okolják. Szerinte Choron Andrásnak kellene irnia (Balázsna t. i.) vagy magának a püspöknek, hogy ők ártatlanok, mert a püspök is tudja, hogy ők mitsem cselekesznek. Ugy emlékszik, hogy a györi tized felét a püspök hogy szedje, határozta, másik felét a pápa részére Gýchý István. De ha e határozatot Gýchý megsértette, jó lenne erről úgy az úrnő, mint Fanchy előtt dolgozni, mert az az úrnönek s gyermekeinek ép oly ártalmas, mint nekik. Jó lenne Choronnak irni, hogy ez a püspöknek s Zalainak irjon s őket ártatlanoknak bizonyítsa, valamint Gýchýnek, hogy tartózkodjék ilyeket cselekedni. Láthatja, mit ir Réway Choronnak méneset dolgában Az író emlékezik, hogy Réway neki is volt levelet, hogy ő könyörögjön uránál, mit ő meg is tett. De jó lenne beszálni Fanchyval, hogy a ménest adják meg, mert többet használhat 40 lónál Révai. Még ír böven e tárgyról s annak kiviteleről. Thurzó levelét megküldte, hogy az urnönek küldje, irjon, hogy megküldte-e, nem-e, mert tudja, hogy mit volt Thurzó nekik. Magán ügyeket tárgyal.

1541. Szentgyörgy secundo die Scii Nicolai. (decz. 7.)

István levele Balázshoz.

Értette sulyos veszélyét s igen sajnálja, s azt tanácsolhatja csak, hogy meneküljön s fuisse. Különbönen Nyáry Ferenc és Mérey Mihály és János leveleit, melyeket neki átküldött, megkapta s könnyen válaszolhat róluk: de kéri, hogy mindenki legyen ezen relatio. Hallja, hogy közel van Szentgyörgylöz, tanácsolja, hogy együtt menjenek Letényére Mérey Mihályhoz, mivel nagyon szükséges nekik Méreyvel tanácskozni. Megküldi Nádasdi levelét, hogy Thurzó magához hivatta de rögtön. Ö Nádasdynak is Kanizsán létekor mondta, hogy biz ő nem fél Thurzóhoz menni, most szaván fogják s azért is jó volna Méreyvel beszálni, vagy egymás közt legalább Vasárnapi elvárja válasszát, de vasárnap Ladra megy. De ha nem akar jönni, mondja meg, mit beszéljen és tanácskozzék Méreivel.

A Chaholy-család után maradt örökségből hosszú per támadt, melyre vonatkozólag egész halmaz eredeti iratot őriz ez a levéltár. Az érdekkelt családok között különböző időkben compositiók jöttek létre. Egy ilyen compositio 1580. dec. 11-én iratott alá Praepost-

váry Bálint, Kápy András Sulyok István közt, kik Chaholy Ferencz hagyományán osztottak. A kiegyezés több pontból áll, melyek közül egy a mester eddigi 34 frt fizetését 6 frttal felemeli, s meg-határozza, hogy a deákok minden harmadik szombaton minden két malomból egy-egy véka buzát kapnak. Nevezetes az a pont is, mely az erdővágást szabályozza, eltiltván annak vágatását egy évig.

De e kiegyezés daczára nem állott helyre a béke az osztozó rokonok közt s 1585. sept. 8-án a megyei gyűlésen új végezésben nyugodtak meg. Elhatározták, hogy jövő jan. 1-ig egymást nem háborgatják; az emberhalálért a megyére már megidéztek ne persequáltassanak; ha Katalin napig nem egyeznek ki, Szatmár-megyére appellálhatnak, de tovább nem; a concordiát erősítse meg Báthory István s ha ő nem tenné, az érvénytelenné válik; Prépost-váry Bálint párabajra hivása kis-karácson napig (jan. 1.) érvénytelen; ha addig nem egyeznek meg, mind két fél szabadon kihívhatja a másikat.

Prépostváry Bálintnak 1588 máj. 25. Kassán kelt leveléből látjuk, hogy a közte és a Melithék közt folyt perbe Nádasdy is bele volt elegyedve, ki 200 ház jobbágyot igért Melithnek. Azonban ő megbékélt Melithtel s a perlekedést nem is akarja a táblára vinni. De ha Erdélybe menetelne előtt tárgyalnának a táblán, nézzék meg milyen pecséte van Nádasdy donatiójának, mert úgy mondják, hogy »cél pecsét vagyon rajta, ki ha ugy vagyon és úgy lenne, csak avval is mindenjárt kárba lenne kereseti.« Eunek a pernek is compositio vetett véget. A következő 1589 máj. 9. (feria secunda post dominicam rogationis) Melith István és Melith Pál léptek compositióra Sulyok Istvánnal. Azonban a per a compositiók daczára még azután is tartott. Ennek a Sulyok Istvánnak Sulyok Petro asszonynyal keserői Horváth Mihály feleségével is volt pöré egy 500 ftra becsült szoknyáért. (1580-ban.)

A Gyulafy-család leveleiből.

A Gyulafy-család hosszabb időn át kiváló szerepet játszott történetünkben s e levéltár fontosságát épen ez adja meg. Magok kiváló emberek levén, összeköttetésben voltak koruk előkelőségeivel — levelezésük ez a része már ennél fogva is figyelemre méltó. De ha nem fontosabb, van még ennél is érdekesebb része levéltáruknak, az hogy a szereplő egyéneknek beléletéhez s fiatalosuk történetéhez is nyújtanak anyagot.

Átalán mi a történetünkben szereplő egyének fiatalabb éveiről keveset tudunk. Legtöbbnyire, mint egy-egy Minervák a Jupiter fejéből ugranak ki a cselekvés terére: hogy jutottak fel odáig, hogy küzdötték ki magukat, igen kevésnél tudjuk megmondani. A

legtöbb levéltárból mint inutiliákat eldohzták az erre vonatkozó leveleket: itt még is sokat megőrzött a gondos kéz. E rövid megjegyzés előrebocsátása után lássunk néhány mutatót.

1571 jan 31-én Maximilián, megkötvén János király fiának teljhatalmú követével Békes Gáspárral a békét és kiegyezést, a fejedelem közbenjárására menedéklevelet ad Gyulafy Lászlónak, hogy eddigi tetteiért nem álland boszut. A Tört. Tárban egész terjedelmében fogom közölni.

1573. febr. 16-án Kemendről Choron Dorottya értesíti Gyulafy Lászlót, hogy fiát a törökök elfogták, igen-igen kéri, hogy eszközölje ki kiszabadulását. mindenét felajánlja, ha »imögben« kellene is maradnia kiszabadítására, s felajánlja a jóságot is. Negyedszer is sürgetően kéri.

1578 maj. 6. (feria secunda post dom. Rogationum) Kolosvárt Báthory Kristóf patens levelet adott ki, hogy Gyulafy István maga s felesége nevében tiltakozott, hogy hallomás szerént István lengyel király Sidóvárát, mely a lugasi vagy káransebesi megyében vagy kerületben van, Thompa Istvánnak adományozta volna vagy akarná adományozni.

Báthory Kristóf fejedelem Gyula-Fejér-vár 1578 jun. 3-áról válaszol Gyulafy László tanácsúr fizetését sürgető levelére, hogy 300 arany forintot most megküld; az adót fizetésébe tudván kéri, hogy adja tudtára, hogy még mennyi összeg van hátra. Ha Lengyelországba akar menni abba beleegyezik. Fizetése 722 frt. A Hagymásy levelekben a jóságára vonatkozókat kikeresteti s elküldi. Ime egy tanácsúr — ma ministernek hívják — fizetése 722 frt volt abban az időben: egy mesteré, mint sennebb láttuk, 40 ft. Ilyen az arány ma is.

Gyulafy László a következő évben már nem élt. Egy 1579 jul. 7-én Szilágy-Csehben kelt iratból tudjuk, hogy végrendeletét Kendy Ferencz és Dobzay István hajtották végre, kik jun. 28-án osztották el a jóságokat az örökösek; Forgács Mária a relicta, s Gyulafy István és Laczkó közt. A Szilágysági jóságokat három egyenlő részre osztottak köztök, s magát a várat is lakások, az ingó marhákat pedig leltárak szerént, a 3700 ftnyi adósságot pedig részarányosan osztották fel az örökösek közt.

Az ingóságok regestruma két példányban van meg. Első lapon a pénzfelosztás illetőleg fizetés van, a 2-ik levelen kezdődik az özvegy Gyulaffy Lászlónénak adott marha, azután jön Gyulaffy István marhája. Az okleveleket szintén ő kapta; utóbb van a Gyulaffy Laczkó marhája. Azután jönek a buza asztagok s végül a várszükségére szolgáló szerszámok száma.

Nehány év mulva Laczkó kinőtte magát Lászlóvá s mint államférfi, tanácsúr és befolyásos ember szerepelt. Báthory Zsigmondnak is kedvencz embere volt: egy 1601 nyarán hozzá írt egészen sajátkezű levelét bemutatom itt:

1601. jun. 26.

Magnifice dno nobis honorando.

Több időre hogysem mint vagy én vagy Klmed kíváta volna, haladtott az Klmed szolgájának visszabocsátására; oka, isten látja nem ugy volt az gondviselletlenség, minthogy az felettesib való sok gondok, és az sok fogyatkozások, mostanság kik rajtam vadnak, cselekedték, hogy vissza nem bocsáthattam Klmedhez; most nemcsak visszabocsátom, hanem szóval is izentem Klmednek. Azért Klmedet kérem mint uramat, vegye Klmed az én igaz atyafiuságos voltomat és tiszta szívból való, Klmedhez indulatomat, és ha mindenben Klmednek reménsége szerént nem felelhettem, ne úgy az az háláadatlanságnak mint az sok fogyatkozásoknak és lehetetlenségnak tulajdonítsa, és minden szívból való kételkedést vegyen ki hozzáim való mindenkor meghatározott igaz atyafiusága. Az mit az Klmed jámbor szolgája Klmednek szómmal mond, hagyje meg Klmed szavát. Claudiopoli 26.
Junii 1601.

Sigismundus princeps m. p.

Külcím : Magnifico dno Ladislao Gyulafi etc. dno fratri charissimo et observandissimo.

(Eredeti, egészen B. Zs. irása.)

1602. okt. 5. Danbradról írt levele Seredi Istvánnak Gyulaffy Lászlóhoz érdekes történelmi felvilágosításokat tartalmaz:

A vezérpasa átment a Dunán, nem tudni, hogy Szécsént, Fileket elejti és úgy megy előbb, vagy hátrahagyja és Erdélyre siet. Lippára mennek, Tokajt talán nem bántják. Székely Mojzes velük és Princeps Trauniae a czime, nem tudja a vitulus megjön-e neki. A tatárok Kállótáján igen nyargalnak, rabolnak, az egész Nyírség elfutott a Tisza mellé. Ő is Dambradra ment. Nyári Pál igen pártolja, jószágot is adott. Ő azt akarná, hogy Báthory István szolgája legyen Seredi. De Seredi csak úgy lesz, ha magának, szolgáinak jószágokat kap. Nyári azt is kész kivinui. Gyulaffit tanácsért kéri, mit tegyen. Pénz dolgát érti, de szembenlételkor beszél róla. Ő kész a lengyel utra, csak a pénzt várta eddig is. Kéri a 400 fridot husvétra, levelét küldi, hogy a melyik faluját akarja, elveheti zálogban. Köti magát erős obligatiókkal. Nyári is tud a doloáról. Nyári jelentvén, hogy Gyulaffy hogy kérdezőkötött felőle, köszöni nagyon s rögtön egy jó pohár bort ivott Gyulaffy egészségére s jó emlékezetben is lő közöttük Gyulaffy. Az agarat puskát megszerzi s ha kivánja, ott hagyja Zilágyban. Csak a pénzt küldje, a carta blancára azt irathat, a mit akar.

1604 sept. 29. Diószegről Imrefy János ír Gyulaffy Lászlónak:

Csejti nála járt pénzáért, de nem küldhette el, mert Csákynak igért pénzt s most zálogba is kell — pusztá levére hát nem küldte el az ezt is marhát. Sziáretker meg fogja látogatni, beszélni valója levén.

A MAROS-NÉMETI LEVÉLTÁR RÓL.

Gyulafy Lászlónak nejéhez írt sajátkezű levelét érdekes tartalmáért bemutatom:

1605. jún. 21.

Értem leveledből egésségeket, kin szívem szerént örülök, háló isten-nek, én is egészégen vagyok.

Holott azt irod, hogy Básta Bécs és Poson között vagyon táborkban nagy haddal, az nem az van, ugyan tudjuk, hogy nem fogott még el az német, de én azt csudálom, hogy mibelt egy kis hírt hallasz, mindenki által; az mi urunknak is vagyon annyi báda, mint az németnek. Más az, hogy annyi török és tatár jö, hogy csak az is elég az németnek. Az mennyi urak förendek immár egy hajóban eveznek veltünk, azokkal együtt minket is megtart isten.

Rácz György tábora indultunk vala, de Segesvárra futa előttünk; harmadnapra az moldovai had érkezik, isten velünk lévén, reámegetünk oda is.

Marhánkat ne félts, mert ha Posonnál valami szerencsétlenesség esnekk is haláunkon, onnat még esztendeig sem érné reánk, elég akadály vagyon előtte, de ne gondolkodjál soha arról, hogynem ettől immár férni kelljen, csak könyörögjünk istennek és legyünk jók, mert annyi jó hírek vadnak, kiket restellek meg is irni, hogy örökök és állandó békességet ad isten.

Im igen szép két lovakat kültem, im már négy szekeres lovad vagyon, rövid nap ismét kettöt küldök, egy fekete lovát kültem baza, még az ötöt itt-battam, ha másokat vehetek, azokat is baza küldöm, azaz hogy két rendbeli szekeres lovakra felépítlek; mennél hamarabb lehet, egy bőrszekérnek és szerét teszem és baza küldöm. Az kék szekeres lovakhoz is idején szerezd hámokat.

Az almási juhokat el ne adják.

Legyen mindenre gondod, szénát igen sokat kaszáltass, az hun kaszálják, ugyanott rakják kazalban.

Felette igen kérlek, hogy semmi birrel ne gondolj, hanem az új házakat csináltasd meg, igen kevés pénz megyen arra. Im én most negyven ezer üveg tálnyért csináltatok és haza küldöm.

Rövid nap igen szép költséget küldök haza.

Zakmár mellett vagyon két falu, azért adtam Egerest, uékem sok okokért úgy tetszék jobbnak és hasznosnak.

Az Kővár vidéki falu felől irok urunknak, csak add értésemre, mikor telik el az napja.

Fejérvári Istvánt én el bocsáttám, azért az hadadi udvarbirón vedd meg az posztó árrát. Az Horvát Simon marhája felől megesküék, hagyj békét neki.

Lotost ne háborgasd most.

Az Dienes János buzaját és az mely szolgája elszökött vala Tamás deákknak és az melyet Drabant János adósságáért becsültek vala, meg-arattasd.

Márton deáknak is hagyj békét, most im haza küldtem, szolgáltasd.
Mindenselő vigyázta es, kiválképen sokadalmakra és az Zólyominé jobbágyit tartasd az adósságért.

Kérlek, hogy az madarászoknak étdből és fizetésből vétek ne csekk.

Az házaknak az pademontomát igen szép és temérdek fűrész deszkából csináltasd.

Az mely ablakköveket Almásról hoztak vala, azokat az alsó házakra kellene cainálni.

Az istennek könyörögjetek, mert mihelt az moldovai had érkezik, az penig harmad napig itt leszen, ha isten akarja, megvívunk. Adja az isten az ő szent fiáért, hogy hallassunk örvendetes hirt egymás felől!

Irtam Segesvár mellett való táborban 21. Junii 1605.

Giulafi László m. p.

Az ebeimet ne hagyasd éjbel meghalni.

40 forinttal adós az Déci Füzesi János, az javából vedd meg.

Külezim: Az én szerelmes atyámfának adassék Zilágycséleben.

Más kézzel: Pribékfalvát Szentmihály havának harmadik napján kell elfoglalni 1605.

A Gyulafy-okmányok közül még csak egyet emelek ki. Gyulafy László örökösei Sámuel Susánna és Borbála Béltök 1619. márcz. 22-ről levelet intéztek a Nagy-Károlyi terminusra deputált biztosokhoz, melyben kérlik, hogy miután Bethlen Gábor Lukács-falvát, Nyirest és Pribékfalvát — melyet ő felsége Gyulafy Lászlónak azért, mit ez szükségesre adott, inscríbált — elvette tölök, vagy a 9000 frtot adják meg, vagy annyit éró jószággal kárpótolják őket.

A Péchy-család levéltára.

A Gyulayak házasság utján jutottak a Péchy-család levéltárának birtokába. Péchy Simon változatos s jó és rossz napokban gazdag életéről sok adat van e levéltárban, melyeket Szilády Áron tagtársunk fog feldolgozni. A legfontosabbak közé tartozik két fejedelmi átirat, melyek épen Péchy Simon fiatalsgához szolgáltatnak adatokat. Nagy-Szabó Emlékirataiból tudjuk, hogy Péchyt Ossy András fiává fogadta: elmondja az indokokat is, de a fiúvá-fogadás idejéről, körülményeiről hallgat. A fiúvá-fogadás okiratát Eőssy 1598 máj. 10-én, Szent-Erzsébeten állítá ki Szőkefalvi Sámsondy András deák és Sárdi Jankó Balázs hites személyek előtt. Az okirat elmondja, hogy Péchy Simon deák Eőssyt nemcsak mint szolga, hanem annál feljebb való hüséggel ápolta. Épen ezért őt mint a haza szolgálatára »elegendő és alkalmas embert« fiává fogadja, összes és tekintélyes javai örökösévé teszi, melyek magyar és székely területen feküdték, nevét is

rárubázza, hogy ezentúl az ő nevéről »Eössay Simonnak neki tulajdon fiának« neveztessék. Ezen fiúvá fogadást Péchy másikép Eössy Simon 1602 máj. 12-én Gyula-Fejérvárt átiratta és megerősítette Báthory Sigmond fejedelemmel, kinek ő ekkor titkárja volt. Nevezetes, hogy ezt az okmányt maga Péchy is aláírta. Ugyanezen Báthory-féle okmányt Bocskay 1606. ápr. 24-én hasonlag átiratta s megerősítette. Ebben Bocskay Péchyt *intimus secretariusnak* nevezi. Péchy ezt már nem írta alá. Az okmány a Történelmi Tárban lát világot: a többieket a későbbi időkre vonatkozókat Szilády Áron fogja ismertetni.

A cellaristák.

Az 1659. febr.—márciusi országgyűlésen, márcz. 20-án, midőn a porta által felvetett rendkívüli sarcz megfizetésére vonatkozó rendszabályokat tiszték napirendre, felolvasták a fejedelmi előterjesztést, melyben a czellérséggel kötött szerződésre is volt célzás. »Miféle szerződés?« kérdeztek az elámul rendek, s kivánták, hogy terjesztessék elő. Fejérvártt van Mikó deáknál — mondá Járól a fiscalis uradalmak számvevője. A rendek erre felhívták Járát, hogy mondja el a szerződés pontjait — »nem tudok róla semmit« mondá ez. Ez alatt Sárpataky Márton közügyigazgató megirta a compulsorium mandatumot s kézbesítette Járaynak: »uram, ha nem akarsz jöni, ihol parancsolattal hívom Kegyelmet. Hütőd szerént mondd úgy az hogy tudod.« Most már nem használt a tagadás s Járay előadta a czellérekkel kötött szerződés hat pontját. Erre bizony nagy vihar támadt a rendek közt, de végre is a VI-ik articulussal jóvá hagyták a szerződést két évre.

Ekkor volt először szó a czellérekről az erdélyi törvényekben: történetirásunk pedig annál többet, mi ebben a törvényben van, nem tud róla. Azok, kik a sőbányákat mivelték, azt a vizen (Maros-Szamos) elszállították a portusokról lerakó helyekről s ez volt a czellérkedés. Szövetkezetek ragadták ezt a kereskedést kezükbe s a fejedelmi kincstárba a kiválságért bizonyos haszonbért fizettek. Két okmány van e levéltárban, melyek a czellérszövetkezet történetére a XVI-ik század végén nevezetes fényt derítenek: egy 1587-ből a dési czellérek szerződése Gyulafy Lászlóval, mikor a portust Zsibóról Örmezőre tették át, s Báthory Zsigmond 1592. oct. 20-iki okmánya, melylyel ezt a szerződést jóváhagyja. Mindkettőt a Történelmi Tár hozza.

XVII-ik századi okiratok.

Gazdag levéltár ez XVII-ik századi okmányokban is, s ezek között sok a köz- és mivelődéstörténeti anyag.

1613. dec. 1-én, tehát nem sok idővel fejedelemré választatása után Bethlen Gábor a zoványi részjöszágot, melyet eddig Kesztezegi Póter birt, de miután az országgyűlési articulus ellenére sem hódolt meg neki, elvesztett, Kápy Andrásnak adományozza bű szolgálatairól.

1616. decz. 17-éről Váradról Bethlen Gábor levelet küldött Prépost-váry Zsigmonduónak Széchy Katalinnak. Értesülvén, hogy katonái, kiket ö várába őrséggel küldött, járásában prédát tettek, intézkedett, hogy azok minden zsarolással hagyjanak fel. Különben az idők mivoltához képest az őrséget nem hozhatja ki addig, míg a dolgok meg nem csenedezednek.

1625. aug. 25. Terebesről Széchy György levelet intézett Prépost-váry Zsigmondnéhoz, Széchy Katalinhoz, tudatván vele, hogy 24-én gyermekivel Terebesre ért. Kéri, hogy látogassa meg, mert neki Bethlennel kellvén összejönie, nem késhet ott soká. — Másnap aug. 26-án újabb levelet írt hozzá, tudatván vele, hogy a fejedelem kijő ső vagy Ecseden vagy Szathmárrt szeretne találkozni vele. Ismételte kéri, hogy jöjjön ki, meghalván mostoha anyja s öccse Tamás nem mehet. A marhákat felhajtják, adott már levelet a rimaszombatiaknak.

1625. sept. 14-ről Barcsay Zsigmond conventiója. Mint udvari lovás testőr, évenként 200 frtot kap.

1629. jun. 12. Almásról Széchy Katalinhoz írt levelében Csáky István pénzt kér, mert Kamuthynénak ezer frttal adós. Szivesen leköti pár száz ház jobbágyot is érte s kötelezi magát, hogy csztendeig sem váltja ki, csakhogy a pénzt menne hamarabb küldje. Ismételten sürgeti a hamarvaló küldést.

A Rákóczyval fennforgó differentiák kiegyenlítésére 1633-ra Eperjeire tracta rendeltetvén el, Esterházy Dániel Fraknó 1633. jan. 20-ról írt a királyi commissariusoknak. Báthory Gábor Unkreiter Mihálynak Kövár vidékén adott egy Charnafalva nevű oláh falut, melyet Bethlen elvett töle s viazaadását bijában sürgették. Kéri, hogy pártolják ügyét. Ifjabb Bethlen István Szathmárhoz közel a tót falusi hegyen levő szőlőjét s egy faluját elfoglalta. Kéri, hogy a mostani tractában hozzák elő s adassák meg Unkrajter Mihálynak.

A tracta már véget ért, de még mindig voltak címzetendő ügyek. Erre vonatkozik Bornemisza Ferencz levele Rákóczi Pálhoz, Kassa 1633. dec. 18-ról, melyben írja, hogy ő is Rákóczi is Kassára visszatértek. Beteg volt, de javul. A jan. 15-iki terminusra legyen Eperjesen. Kéri, hogy végezzzenek jól: ne kelljen a magukét karddal vagy perrel védeni. Ő magysága hosszalja a terminust s nem tudja, ha Prépostvári, a Sulyokok elfogadták-e? mert ha nem, a Prépostvári nem hozza el a leveleket re infecta oszlanak el. Jó volna ha Kápy s a fejedelem is irányunknak nekik. Ő jelen lesz Forgács Istvánnal. Rákóczi örül, hogy Pál ilyen gondol rá s jóindulattal van bozzá. Rákóczi Pálné beteg.

1642. jun. 18-ról Szántai Molnár Mihály nagybányai pap Sulyok

Istvánnak ír a csongeri praedicatorral fenforgó viszílya ügyében s kéri, hogy Megyessy közbenjárásával intézze el.

1643. febr. 18. Jegyzéke annak, hogy mit adtak Barcsay Zsigmond és neje, leányuk : Druzsíána lakadalmakor. Aláírva s megpecsételve Farkas Ferencz és Tholdnagi Ferencz által. Adtak 11 szoknyát, 3 kis subát, 3 előruhát, igen sok abroszt, keszkenöt s arany neműt; 29 inget s elökötöket; a szolgáló leányoknak 6 viselő rubát. Markó vajdáné 7 abroszt, 8 lepedőt, 8 kendő keszkenöt s 2 vánkoshéjat.

Érdekes Szathmár megye alább következő végzése Rákóczi György 1644-i támadása idejéből :

Anno 1644. die septima mensis Junii ez mostani personalis insur-
secióban nemes Szathmár vármegyenek Varsányban létében egyenlő aka-
ratból végezte azt, hogy az meddig seregestül az erdéli fejedelem táborát
el nem érik, edictoma az legyeu, hogy senki ne merészelen az zászló alatt
levő nemesség közül öreg marhákat ugymint ökröket, teheneket, disznón
juhot, bornyut megölnie. Ha ki penig azt cselekedné, comperialtatván, ispánt,
uram megbüntethesse, kétannyi éröt vehessenek rajta érette. Azonkívül is
semminemű sejér portékájához az ezegénységek és vas szerezámához is
ne merészelenek nyúlnia. Valakik azon találtatnak, vagy lovaknak elvo-
násában is és méheknek felverésében találtatnának megbüntetessenek érette keményen. Ha penig annyi érő javai nem találtatná-
nak, magok személyében is megbüntetődjenek az olyaténok érette érdemlő
megbüntetéssel.

Végezte ezt is, hogy az szolgabiró uraméknak való pénzt ispán uram
az nemes vármegye szükségére kezéhez vegye, az melyről quietáltassanak
szolgabiró uramék.

(Egykorú pikkely.)

1657. marcz. 25. Fejérvár Barcsay Ákos Dédáczot, melyet ö I.
Rákóczi Györgytől kapott donatióban, Kapy Györgynek s nejének Bethlen
Krisztinának inscríbálja. Ugyan ez év sept. 24-én II. Rákóczi György
Dédácsot, miután ez Dédács László magva szakadásával a fiscusra szállott,
Kapy Györgynek adományozza a belligeratiók alatt tett szolgálatuiért.
Megvan a statutorium mandatum is.

1663. febr. 24. Szász-Kézd. Apafi Mihály adomány levele Berteleni
Csontka Péternek, melylyel Herepén egy elbagyott s Opra Domján fejedelmi
jobbágy által birt jobbágy-telket ad neki; melynek batára egyfelöl Bratyi
Miklós, másfelöl Üres mezőség. Adja minden királyi joggal, fekvősggel stb.
adó-, hadtartási-, tized- és kepefizetési mentességgel s felmenti minden, a
fiscusnak fizetendő teher alól.

1670. oct. 20. Gyulafehérvár. Apafi patens levele, hogy a Lunkán
levő curiát Karaszto Berencs s Prihodista Zarándban fekvő réaszágokat,
melyek Lunkához tartoznak s melyeket Pókafalvi Ráday Zsigmondné a
fejedelem udvarmesterének Alpestei Balogh Máténak elzálogositott, ha
Rádayné magvaszakadtan halna meg, neki fogja adni.

Lakodalmi meghívók.

1634. oct. 18. Manó. Rozsályi Kun István Sulyok Jánost meghívja Bethlen István özvegyével Széchy Máriaval nov. 21-én Déván tartandó lakodalmára.

1642. maj. 20. Huszt. Bethlen István meghívja Sulyok Jánost Zólyomi Krisztiának Perényi Gáborral jun. 23-án Huszon tartandó kózfogójának celebrálására.

1646. jul. 20. Nagy-Bánya. Hidy György Sulyok Jánost meghívja a Lekczei Sulyok Sándor özvegyével Tibay Erzsébet asszonyával, (kit »in perpetuam thori conjugalis sociam despousaverim«) Csaholyon ez évi jul. 30-án tartandó lakodalmára.

Gyászjelentések.

1633. marcz. 2. Ecsed. Széchy Mária, Bethlen István özvegye, Sulyok Jánost meghívja az 1632. dec. 23-án elhalt férjének 1633. marcz. 24-én Fejérvárt tartandó temetésére.

1634. oct. 30. Ecsed. Bethlen István meghívja Sulyok Jánost 1634. oct. 19-én elhalt nejének, Károly Katának 1634. dec. 7-én Szent-Jóbón az általa emlékezetesen épített templomban tartandó temetésére. A halotti *predicatio* Ecseden karácson hó 5-ével lesz.

1640. jun. 24. Bakaj. Sulyok Sándor özvegye Tibay Erzsébet Sulyok Jánost meghívja Bakajban Szent János havának 24-én 32 éves korában elhunyt férjének Csengerben jul. 8-án tartandó temetésére.

1646. jun. 16. Tárkányi János özvegye Kun Anna asszony 1646. jun. 5-én a battányi kastélyban meghalván, fiai Barkóczy László és Tárkányi István meghívják Sulyok Jánost jul. 8-án tartandó temetésére.

1646. nov. 2. Vesztes. Kökényesdi Péter özvegye Beregnyey Borbála meghívja Sulyok Jánost 30 éves korából elhunyt fiának dec. 26-án Vesztesen tartandó temetésére.

1651. sept. 1. Rozsály. Rozsályi Kun István meghívja Sulyok Ferenctet 35 éves korában Kisasszony havának 8-ik napján éjjel 9—10 óra közt Rozsályon elhalt nejének Iktári Bethlen Annuának mindszenthava 1-én a kis-szelepesi templomban tartandó temetésére.

1663. maj. 17. Nagy-Bánya. Barcsay György özvegye Kun Borbála Kendeffy Miklóst meghívja 20 éves korában elhunyt fiának: Barcsay Zsigmond bejárónak maj. 20-án tartandó temetésére, ki »öt heti súlyos betegség után, kiindulván az segesvári mezőre, ez jelenvaló 1663. csütendőnek maj. 13-ik napján délelőtt 2 óra tájban« hunyt el.

II. A könyv és kézirattár.

A könyvtárt gróf Gyulai Lajos, az 1848 előtti erdélyi közéletnek kiváló és nagy befolyású sérfia alapította. Ő alakította át a régi, Gyulay Ferencz által emelt udvarházat is kényelmes és

izléses kastélylyán, s gondoskodott róla, hogy a könyvtárnak külön tüzmentes szobája legyen. A könyvtár több czer munkát foglal magában, nagy részben tudományos munkákat, irodalmiakat, történelmieket, görög és római classicusokat. Gróf Kuún Géza nyelvészeti munkákkal egészítette ki a sorozatot, de a meglevő szakokat is újabb beszerzésekkel egészítíti ki. A régi, magyar irodalom is képviselve van néhány becses munkával. Érdekes könyve Kazinczynak Horatiusa sajátkezű bejegyzéseivel. Nagy fontossággal bír a 48 előtti erdélyi hirlap-gyűjtemény meglehetős gazdag collectiója, valamint a halotti - beszédek gyűjteménye, melyet ritka helyen láthatni ily szép sorozatban. Igen érdekes a gyászjelentések gyűjteménye is, mely a XVII-ik század irrott gyászjelentéseivel kezdődik. Folytatódik a XVIII-ik és XIX-ik század nyomtatott gyászjelentéseivel s az erdélyi családok genealogiájára megbecsülhetetlen gazdag anyagot tartalmaz. Nem kevésbé fontos a XVIII és XIX-ik századi nyomtatott plakátok, hivatalos kiadványok, szabályzatok, meghívók, regulamentumok stb. collectiója is, főként azért, mert ezek nagyon ritkákká levén, ma már alig megszerezhetők. Mindezek pedig minden csekkélysegük mellett is a történetnek igen becses forrásai. Itt külön colligatumokba vannak kötve, melyeket gróf Kuun a könnyebb áttekintés kedvéért külön tartalom-jegyzékekkel látott el.

Méltó kiegészítését képezi a könyvtárnak, sőt bizonyos tekintetben fontosabb aunaál, a gazdag kézirattár — Erdély XIX-ik századi történetének egyik első rangú forrása, mely azonban a korábbi időkre is igen becses dolgokat foglal magában. Ezek sorát a XVII. és XVIII-ik századi emlékkönyvek nyitják meg, melyekbe a külföldi egyetemekre kiiment tanulók honfitársaikkal, ottani ismerőseikkel s olykor kedvesebb tanáraiakkal emlékverset irattak be, vagy egyes rajzokat készítettek. Egyik-másikban az emblemák mellett festett címerek is vannak, melyeknek genealogusaink jó hasznokat vehetik. Legrégebb s legérdekesebb a Paulus Schirmeré, kinek albumába sok németországi notabilitas írt emléksorokat — ki aztán hazaterére itt folytatta emlékkönyvét. Ez Schirmerről a Bruckenthal családra s ettől a gróf Kuunokra szállt.

Van egy kötet »Világi Énekek« gyűjteménye, melyet a múlt században kezdték összeírni s a jelen században folytattak. Sok érdekes éneket foglal magában.

Kiváló helyet foglalnak el a colligatumok. Egy kötetben XVI. és XVII-ik századi historiai anyag van összekötve. A XVIII-ik századi historiai anyag több ívrét, negyedrét és nyolcadrét kötetet foglal el. Leginkább levelek, menyasszonyi hozományok jegyzékei, műtörténeti adatok. Ezekhez számíthatók a Miscellaneák kötetei vegyes tartalommal.

A kézirattár legbecsesebb részét azonban a folyó szászadi levelezések és naplók képezik. A Gyulayak és Kuunok összes levelezése együtt van itt feuilletetonokban rendezve s ezek a 48 előtti történetnek elsőrangú forrását képezik. Itt van Döbrentey összes correspondentiaja is a Gyulayakkal, Kazinczyval, Gyar-mathy Sámuellel, Bölöni Farkas Sándorral, Fricsi Feketével, Petrichevich Horváth Lázárral. Itt van az ő három kötetes naplója, mely a forradalmat követő első éveket is magában fog-lalja — s azon szomorú idők történetéhez első rangú forrást képeznek. Még ennél is nagyobb becsű gróf Gyulay Lajosnak naplója, több mint száz füzetben, melyből egy kötetet már Kuun Géza kiadott.

..... És mind e gazdag kincs egy ősei emlékén kegyelettel csüngő főür birtokában van, ki maga is első rangú tudósaink köz foglal helyet. Mint orientalista s hazánk keleti összeköttetéseinek bűvára, maga is történeti tanulmányokra van utalva. Mint a régi hagyományok tisztelője, kegyelettel őrzi a múlt maradványait. Vendégszerető kastélyában, pompás parkjában szeretetreméltó baráti körében évenként feledhetetlen napokat szoktam tölteni. S így volt alkalmam gyűjteményeit áttanúlmányozni. A levéltárak egyesítését Németiben csak a múlt évben kezdte meg: s a maga jelen teljességében először is Társulatunknak mutatta be: de még nincs együtt az egész levéltár. Bizonyúval az egyesítés szép munkáját be fogja fejezni — s ha már ma is számot tevő nagy levéltárat őriz ő ősei fészkkében, ha az egyesítés munkája be lesz fejezve, hazánk egyik legszebb és legfontosabb levéltárának leend tulaj-donosa. A Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat megalapítójának ez is egyik kiváló emléke lesz: monumentum aere perennius.

OKLEVELES TOLDALÉK.

Belgrád és Szabács feladása történetéhez.

I. 1519. márcz. 27.

Commissio propria domini regis.

Ludouicus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc.

Egregie fidelis nobis dilecte. Misimus ad te hunc fidelem nostrum egregium Ladislauum de Pesth'yen aulicum nostrum, cuius medio de negotio bauatus nonnulla tibi nunciavimus. Quare firmiter committimus tibi, ut ea, que idem Pesth'yen nomine nostro super dicto negotio bauatus dicturus est tibi, credere et exequi omnino debeas et secus facere nullomodo presumas. Datum Bude feria quarta proxima post dominicam Oculi anno domini millesimo quingentesimo decimo nono.

Hátlapján: Egregio Blasio Swly'ok bano castri nostri Sabacz fidei nobis dilecto.

(Eredetije, zárópecsettel.)

II. 1519. jún. 10.

Commissio propria domini regis.

Ludouicus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc.

Egregie fidelis nobis dilecte. Quemadmodum hic coram tibi commissus, ita et presentibus committimus firmiter, quatinus statim visis presentibus, fidelem nostrum egregium Andream Kenderessy ad bauatum castri nostri de Sabacz quoad illam medietatem, quam egegins condam Blasius de Kere a nobis in officium tenuit, intromittere in sociumque et collegatum in locum prefati condam Blasii Kerej prioris college tui, cum relicta eujus et conjugae super debitis sallariis ejusdem jam concordavimus, admittere et recipere preter omnem difficultatem debeas, prout tibi superinde per hunc fidelem nostrum egregium Georgium Horwath de Kaydach cubicularium nostrum latius nunciavimus, cuius verbis fidem adhibeas et secus facere nullomodo presummas sub pena nostre indignationis. Datum Bude feria sexta proxima ante festum penthecostes anno domini millesimo quingentesimo decimo nono.

Hátlapján: Egregio Blasio Swly'ok bano castri nostri Sabacz fidei nobis dilecto.

(Eredeti, zárópecsettel.)

III. 1523. jun. 4.

Nos Ludouicus dei gratia rex Hungarie et Bohemic etc. Vos Blasium et Stephanum Swlyök de Lekche affidamus, assecuramus et certificamus, vobisque presentem salvum et securum conductum in eo damus et per presentes concedimus, ut tu Blasii Swlyök in causa amissionis Sabacz, tu vero Stephane similiter Sulyök in causa amissionis Nandoralbensis dictorum castrorum nostrorum eoram nobis judicium recepturi, cum tot quot vobis opus fuerit servitoribus juxta continentias decreti hujus regni nostri infra spatum quadraginta dierum a die datarum presentium computando, ad nos et curiam nostram regiam toties quoties vobis opus fuerit, libere, pacifice et absque omni formidine venire et apud nos ac etiam extra curiam nostram, in quibusunque locis volueritis, stare, morari et negotia vestra agere possitis sive ambo sive alter vestrum, et tandem negotiis vestris pro quibus veneritis conclusis vel non conclusis, ad propria vel alia que malueritis loca unacum prefatis servitoribus vestris redire securè possitis et uterunque vestrum possit personis rebusque vestris et ad vos pertineatibus sub speciali nostra protectione et tutela salvis remanentibus, promittimus que vobis in verbo nostro regio presentem salvum conductum modo prenotato concessum inviolabiliter nos observaturos et per universos et singulos eujusvis status subditos nostros facere observari absque omni dolo et fraude. In cuius rei testimonium presentes litteras nostras manu nostra propria subscriptas vobis duximus concedendas. Datum Bude in profecto sacratisimi corporis Christi anno domini millesimo quingentesimo vigesimo tertio.

Más leízettel. Ad propriam regis commissionem ex totius consilii deliberatione.

(P. H.)

(Eredeti, elölapró nyomott nagypecséttel, papiron.)

IV. 1523. jul. 13.

Ladouicus dei gratia rex Hungariae et Bohemiae etc. Fidelibus nostris universis et singulis dominis praelatis, baronibus, comitibus, vicecomitibus egregiis nobilibus castrallis et aliis quibuevis officialibus tam nostris regiis et reginalibus, quam aliorum quorumcunque servitoribus, item civitatibus, oppidis, villis earumque judicibus, villicis, et populis cunctis etiam aliis eujusvis et conditionis subditis nostris presentium notitiam habituris, salutem et gratiam. Noveritis, quod quamvis egregii Blasius Swlyök de Lekche in causa amissionis Sabacz et Stephanus similiter Swlyök frater ejusdem in causa amissionis Nandoralbensis castrorum nostrorum in dicta generali proxime preterita juxta continentiam decreti generalis judicium recepturi comparuerant, tamen cum nos ob graviora nostra et regnorum nostrorum negotia, aliorumque subditorum nostrorum lites et differentias hujusmodi causas amissionis castrorum definire non potuissemus, illarum cognitionem et decisionem in aliud tempus magis

opportenam rejocimus et distulimus. Interim autem eisdem Blasio et Stephano Swlyok hunc salvum et securum conductum in eo dedimus Damusque, ut ipsi sive conjunctim sive separatim tandem donec et quousque causa eorum predicte absolvvi poterunt. tam in curia nostra, quam extra illam ubique omni formidine personarum rerumque suarum et servitorum agere, morari et de negotiis causisque eorum tractare, et tandem sive conclusis, sive non conclusis eisdem causis, ad propria vel alia que maluerint loca libere et pacifice redire possint et valeant, personis rebusque ipsorum et servitorum sub nostra speciali protectione salvis remansentibus, promittimusque utrique eorum in verbo nostro regio hujusmodi salvum conductum nos inviolabiliter observatores facereque observari ab omnibus vobis absque omni dolo et fraude. Quare Fidelitati Vestre et cuilibet vestrum barum serie firmissime sub pena de violatoribus hujusmodi publice fidei litteris (*sic!*) in decreto expressa mandamus, quatenus predictum salvum conductum prefatis Blasio et Stephano Swlyok modo prenotato per nos concessum modis omnibus observare et observari facere debeatis. Presentibus perfectis exhibenti restitutis. Datum Bude in festo Beate Margarethe virginis anno domini millesimo quingentesimo vigesimo tertio.

Ludovicus Rex manu propria

(P. H.)

(Eredeti je papirou előlapra nyomott nagy pecséttel.)

Sulyok György végrendelete.

I. 1537. n o v. 19.

Ego Georgius Swlyok electus episcopus ecclesiae Q. licet in aegritudinis lecto decumbens, mente tamen per omnia sanus, sentieus me viam universae carnis egressurum presentique seculo abrenuntiaturum, inter alias meas salubres dispositiones et ordinationes de rebus et bonis meis mihi a deo optimo maximo et per regiam Mattem dominum meum clementissimum mihi benigne collatis et donatis coram infrascriptis testibus ultimum et finale meum condidi et feci testamentum.

Primo animam meam commendo dei creatori meo, sepulturam vero corporis mei in cathedrali ecclesiae Beati Petri apostoli in castro Q. fundatae ante aram Beati Emerici ducis et confessoris ibidem constructam praelegi.

Item. Ex quo regia Mattas dominus meus clementissimus ad hunc episcopatum Q. nullis meis meritis exigentibus, sed ex sola sua gratia et liberalitate binis vicibus me elegit et restituit atque gratiouse manutenuit, rursus eundem episcopatum cum castris et pertinentiis eorundem in manus suae Mattis commendo, hortans egregios dominos Stephanum et Blasium Swlyok fratres meos

charissimos, ceterisque vero castellanis, factoribus et officialibus meis committens, ut castra istius episcopatus Q. cum omnibus pertinentiis corundem Majestati regiae domino meo semper clementissimo et nemini alteri fideliter teneant et conservent. Et ob hoc supplico Matti regiae tanquam domino meo gratiosissimo, ut sua Mattas consideratis presentibus regni periculis et adversitatibus Quinqueecclesiensis episcopatus, iste tam Turcis quam Germanis proximus sit, digretur ad hunc episcopatum Q. talem hominem diligere et deputare, qui ad defensionem ejusdem bonorumque suorum non solum utilis et idoneus videatur, sed et subditos suae Mattis in istis partibus in fidelitate suae Mattis pro posse suo manuteneret et illos defendere et quoslibet in suis libertatibus antiquis conservare.

Ideo rursus commendo suae Matti venerabiles fratres meos canonicos capitulum et totum clerum bonaque ejusdem capituli et ecclesiae semper suae Matti, veluti domino meo clementissimo supplicans, dignetur sua Mattas ipsos unacum eorum et aliis ad eos et eorum quemlibet pertinentiis in suam gratiam specialem, tutelam et defensionem recipere ipsosque in suis antiquis juribus, privilegiis et immunitatibus tenere tuerique et conservari facere gratiose.

Similiter commendo Matti suae regiae praefatos dominos fratres meos Stephanum et Blasium Swlyok cum omnibus ipsorum heredibus et bonis quibuslibet, dignetur sua Mattas ex iuncta sua pietate et clementia ipsos defendere et regia liberalitate ac clementia prosequi, prout et sua Mattas ita ipsis aliquando pollicita est.

Item. Tam regiae Matti domino meo clementissimo, quam omnibus aliis hoc notum est me in esto episcopatu etiam prius parvo tempore fuisse et parvum commodum habuisse, postea terupore medio aliorum dominorum et amicorum ope et adjutorio me sustensisse, hoc vero anno tot scilicet brevi tempore de preventibus ferme nihil perceperisse, sed gentes meas, quas a meo huc ingressu semper pro defensione istius terrae in servitiis suae Mattis paratas habui et tenui, cupiens potius, tanquam fidelis capellanus suae Mattis, negotiis suae Mattis incumbere, quam commodum aliquod conquerirere, eas gentes meas, aliorum mihi creditis, me continue conservare oportuit. Ideo hoc meo praesenti testamento Matti suae regiae, prout honor meus requirebat et Majestatem suam pro tantis in me beneficiis collatis decebat, ob penuriam rerum et facultatum mearum nec aurum nec argentum prout debuissem, legare potui, sed ex preventibus istius episcopatus paucis admodum, quae in frugibus et vinis jam percipere debui, lego suae Matti centum vasa vinorum danda, quae vina

et ei a me dignitati regiae minus sufficere videantur, tamen sua Mattas pro sua in omnes pietate animum potius donantis quam muneris valorem pensitare dignetur.

Ex quo ut praemisi, ad conservationem gentium atque aliarum necessitatum hincinde plura debita contraxi. Ad solutionem omnium debitorum meorum atque sallarium familiarium meorum satisfactionem supplicio Matti regiae uti domino meo clementissimo, sua Mattas a sua speciali gratia annuat, quatenus illa singula mihi credita et familiarium meorum solutiones ex frugibus et vinis, proventibus scilicet istius episcopatus unicuique fiant et impendantur.

Et quicquid ex his rebus ac substantiis meis a deo mihi collatis residuum remanserit, id totum fratribus meis Stephano et Blasio Swlyok eorumque heredibus organis meis pauperibus lego.

Ceterum ex quo regia Mattas dominus meus clementissimus de consilio dominorum praelatorum et baronum occasione rerum argentearum atque aliorum bonorum ecclesias mene Q. per me superioribus annis a Stephano Bathory non sine gravibus expensis meis eliberatorum, ex eisdem rebus argenteis pro expensis et fatigis meis trecentos florenos mihi gratiose deputaverunt, tamen ego videns inopiam ecclesiae meae, rursus pure eidem ecclesiae mene singula illa argenterea mea, quae ad officium missarum praeparata fuerunt, pro salute animae meae et parentum meorum, ad laudem et gloriam omnipotentis dei imo relinquo lego et committo harum mearum sigillo meo proprio consignatarum vigore et testimonio litterarum mediante praesentibus ibidem egregiis dominis Stephano et Blasio Swlyok fratribus meis charissimis et Johanne Gwz. Datum in castro meo Q. die Beatae Elizabet viduae anno domini millesimo quingentesimo tricesimo septimo.

(Fogalmazvány.)

Hátlapján egykorú kézzel: Az zeghen pýspek wram testamentoma.

II. 1539. j u n. 29.

Nos Joannes de Ezeek electus episcopus Quinqueecclesiensis ac comes perpetuus comitatus de Baranya. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod nos divinos cultus inter tot bellorum procellas, quibus hoc regnum a multis jam fere aulis jactatum est, propter desolationem bonorum ecclesiae intermissos in ecclesia nostra restituere, illosque pro facultate nostra augere volentes, considerantes etiam pium illum et vere salutarem affectum egregiorum Stephani et Blasii Swlyok de Lekche, quo iidem erga reverendissimum quondam d^{xxxxx} Georgium Swlyok episcopum Quinqueecclesiensem pre-

decessorem nostrum pia memoriae fratrem ipsorum, ne scilicet tantorum beneficiorum, quibus ille vivens adhuc eos affecisset, immemores essent, afficerentur. Matura igitur intra nos deliberatione praehabita, dignamque rationem celebrandorum divinorum officiorum habentes, id eisdem Stephano et Blasio Swlyök annuentes duximus et concedendum, ut ipsi rectoratum altaris Beati Emerici ducis in ecclesia nostra collegiata Quinqueecclesiensi situm, cuius domus vineaeque et seneta ac alia omnia bona ad ipsum rectoratum pertinientia a clade Mohacieusi desolata jacent, per hocque nullus divinus cultus ratione illius altaris in ecclesia nostra fieret, reformati aedificandique et in refrigerium animae dicti quondam d^m Georgii Swlyök, missas in ipso altari constituendi, plenam habeant potestatio facultatem, cui quidem altari nosque vineam quondam magistri Nicolai canonici ecclesiae collegiatae Beati Joannis Baptistae de castro nostro Quinqueecclesiensi in promontorio possessionis Malon Zylkwth vocato existentem, cui ab orientali Stephani Waýas, ab occidentali Barnabe Sarossý, a meridionali Thomae Litterati, a septemtrionali vero plagis Laurentii Litterati de dicta Malon et cujusdem pueriae filiae quondam Georgii Nagh de Quinqueecclesiis vicinari dinoscuntur, nunc per mortem et decessum dicti quondam magistri Nicolai ad nos collationemque nostram legitime condescensam annexandam et incorporandam. Ut autem dicti Stephanus et Blasius Swlyök majori devotione et affectu deincepsque ecclesiam nostram prosequerentur, auctoritatem quoque juris patronatus illius rectoratus altaris eisdem dandum duximus et conferendum, ut deinceps perpetuis semper temporibus praefati Stephanus et Blasius Swlyök suique heredes et posteritates universae rectoratum illum altaris simulcum domo vineis aliisque utilitatibus ad eundem pertinentibus illi, cui voluerint, actu tamen presbitero dare donare conferre valeant atque possint, ita videlicet, quod rector ille altaris actu presbitero ut praemissum est existens divina officia et aliaque servitia quae ab illis rectoribus altarium in ipsa ecclesia nostra fieri solent, diligenter facere et exequi debeat et teneatur, immo conditionibus sub praemissis annuimus et concedimus anneximusque et incorporamus harum nostrarum vigore et testimonio litterarum. Datum in domo nostra Quinqueecclesiensi in festo Beatorum Petri et Pauli apostolorum anno domini millesimo quingentesimo tricesimo nono.

Joannes de Ezeek
E. Quinqueeccl. manu propria. (P. H.)

(Patens alakban, elölaprás nyomott pecséttel kiállított eredeti.)

A pécsi iskola történetéhez.

1540. aug. 24.

Thýzthelendw es en zerelmes azzonium es anýam ewrewke valo alazathos zolgalathom vtan keuanum the K. mýnd hazad nepeuel egessegeth hallany. Jol lebeth en K. regultha egýgeth sem irtam, melyeth kerem K. hogh K. resthsegemnek ne thulaýdonýchon, merth thugýa isthen, hogy irtam vona, de nem tehetem akor, mýkor valaký oda menth, merth azkor lehket olvasthak. De ma mýnd addýg kheresthem ideth hozza, mýgh nem thalaltham. Azzerth kerem K. mýnthal zerelmes azzonyomath, hog K. zoljón vramnak hogh az mestherrel zerzegyék meg, es agýon valamýth neký, merth orankent kenthath ha hozzthak valamýth neký, auagý ha jwth valaký K. En mýndenkor mondum hogý meg lezen az ewne, de vramnak sok dolgavagion, de ew azth mongýa, hogý ha vram akarna hath megh lehetne, merth vram ede kwlhetne egý zolgaýath es kwldhethne neký valamýth. Azzert kerem K. hogý K. gondolyon rea hog ne legen erre goudom. Thouaba dokthoramuakýs kýthe czthendeýes meg nýoch forýnthal tharthozuk nekýs ewýs kenýereg: hogý valamýuel megh totna K. merth nýneh mývel elny. Thouaba az gazdanalya ký thethi az czthendew, ewýs ker, hogý megh adnwuk neký az mývel tharthozuk, merth kerthetem votl thwle en vram zauual, egý nadragra valo pozthoth es alaualoth, az poztho votl purgmal fertalhean ket sengh, annakwtanna kertem egý imegre valo pathkos gýochot melljet býzzou nem kerthetem vona, de nem vala egý ingemýs. Thovaba Kýgelmedh ne felegyen el engemýs hanem kwlgien K. valamý keues penzth nekemýs, kýth megh akarokh zolgalný the K. mýnd erekul ewreke Amen. Pechen az skólaiba zemh Berthalan napján. Isthen tharchba meg K. mýnd vramal es egýb thagaýmalýs eszen nagý sok ýdeýgh. 1540.

Az the K. alázathos fýa Swlyók Fereuch

ew maga kezevel.

Thovaba zerthew azzonyom, zoljón K. vramuak, hogý Thamas mestherrelýs végezne, merth igen zorgalmazthath. Imar az masthaný mestherth kerthes hogý zalagokath vege azoknak, az kýk tharthozuk neký.

Külezim: Thýztelendo es en zerelmes azzonyomnak Kende Kalarnak Swlyók Isthvannenak. Nekem ewrewke valo thýzzthelendo azzonyomnak es anýannak addassek. etc.

Más kézzel: Bachý falwaból az feles bwzabol cunye kebel gabona leth keeth negwen kebel igh

vgyán othan Bachfalwaban az wetes zabbol ennýe kebel zaabh leth ethiwenharom.

Ogýon ottham arpa ennýe kebel arpa leth harmýczkethe.
Ezek mýndh Pechyén vadnakh.

Gereb'yenbel as kylanchedbel horatam ogjan Peche ewthwen eghy kebleth, ogjan Gherch'yenbel horatam Peche zabeth harm'yeh neg'ed fel kebleth,

Hatham vethny' ewthwen hath kabel gabonath és arpath th'zenketh kebeleth, mynd az koth falwan hatham vethny'e.

Mds kámel: Bachfalwan es Gerchenber ezny' bwa leth kabel I^o LXXXVIII.

As zah es arpa wganuth emy' lewth kebel I^o XXXI.

Choromi Dorottya levele fia kiszabadítása ügyében.

1573. febr. 13.

Szolgálatomat írom Kegdnek mint uramnak.

További tudom, hogy Kegdnél tudvány vagyon az én szerelmes fiannak fogása, az elmulandó Szent Dorottya asszony napján jülvérek az törökök Szentgyör vára alá, és az én szerelmes fiam is kiment vala ríjok és ott fogák el. Szolgáiban kiket elfogtak, kiket levágtak és az én szerelmes fiamon is seb vagyon. Azért édes szerelmes uram, még ekkoráig Szigetben volt, hogy sebben vagyon, de az mint értem, alá akarják vinni Budára az hasáunk. Az hatalmas őristenért kérem Kegdet, hogy Kegd ne hagyja, hanem Isten után Kegd tehet jót vele, törekedjék Kegd az pasúnak érte, ne nézze azt Kegd, hogy Kegd nehezes volt hozzá, mert azért Kegd atyafia volt, az Isten után Kegdbe vagyon bizodalma, Kegd után lehet ennek szabadulása az Isten után, mert én erre immár semmi gondot nem viselhetek, mert annyira vagyok, hogy az ágyból sem kelhetek immár fel, Isten után Kegd szabadéthatja meg, mert egyéb idegen rabokért is törekedék Kegd és Kegd után jüttek ki, Kegdt kérem az hatalmas őristenért, hogy Kegd ne hagyja az én szegény rabsfiamat is, törekedjék Kegd érte, mert tudja Kegd, hogy énnekem nincsen annyi, kivel én kiváthatnám, hanem Isten után lehet ennek szabadulása csak Kegd, ne hagyja; az mi kevés vagyon, jobb hogy Kegd legyen, honnem mint más idegené, bacsak egy-egy imögben kell megmaradnunk is, csak az isten adja szabadulását az én szerelmes fiannak. Az őristenért kérem Kegdet, hogy Kegd ne feledkezzék el róla. Az Kegd szolgái izentenek vala, hogy én megadnám, az mit inossa hozott volt az lovát és egyéb marhát is, az ki az én szerelmes fiannál volt. Azért tudja Kegd, hogy még az jossá oda bel vagyon, még nem sok héja vagyon ezer forintnak, hogy ezer forinttal nem tartozik, azért még ki nem jött oda bel vagyon, hanem az ki marhát előbb hozott, az nálam vagyon, azért im fiam alágyű Gyulafi András és Kegd kildjö egy bizonyos embörét alá és én kezébő adom mind az marhát és az lónak semmi nyavalýája nincsen, szöpen bánnak völe, és az legény megmandja Kegdnek, mi okáért tartotta itt az marhát, hogy az jossát hátra völhette vóna.

Az jósmig földi is írtak vala az Kegd szolgái és im ha alá jü fiam Gyulai András és Kegd kildjö egy szolgáját alá és végezzenek völle, mert az mindenki is Kegde, nem hogy mi az Kegdén ragadnánk. Azért édes szerelmes uram, az hatalmas uristenért kértem Kegdet, hogy Kegd törekedjék az besánál, ha alá viszik, mert tudja Kegd, mily gyöngé természetű, hogyan alá viszik, azon rabságban meghal, mert ide egy atyafia sincs, ki érte törekessik, ha Kegd nem törekessik. Tudja Kegd, Chorom János minemű atyafinak való ember, hogy mostan is haragos volt az kevés jószágért réjá, aholz én soha nem bízom, mert ú miatta mindenkitől oda veszhet az én fiam, ú azt akarnája, hogy egy se volna Kegbe. Gróf uralannak is írtam vala és igen fogad, hogy az mibe tudja, nagy szír szörént törekessik érte. Isten tartea meg Kegdet mind az Kegdhez tartozékkal. Köt Kennendben 16. napján annak (lakáva) Februarii 1573.

Chorom Dorottia
Kegd szegény atyafia.

Külcslm: Ez levél adásékk az nagyságos Gyulai László uramnak, nekem bizodalmas uramnak és szerelmes atyámfának.

(Eredeti.)

Egy összeesküvő folyamodása.

Az wr Isten engem az ew felsige temleczibwl es az mýltatlan foghsagħbwl chywda kipen kÿ zabadýta emberý segħċignalkwł, w felsige iñar az artatlanokath, felesigemeth, għermek ġymeth es wċb'iem feleseget għermejk t'ne n'iomorgassa, merħi w felsige fejedelem līwlyn, ezel meltagħ-sagħaqath sem eregbbŷthi hogi' azzonneinberth tarth fogwa, orzagħaqath sem fügħelmeztetx hoza ja, sewth j'inkab jiddeghen ħthi, elleesigħi peniġi w felsighe az w otti tartassokal nem kewesbŷthi, merħi ezek azzonjālatok, azok n'iomrwossaghawal nem twdom mýth haznal w felsygħe.

Női ruha érték a XVI. században.

Én Kezerwý Susselith Horwatt Mihály az én szerelmes atyámfával házastársommal Swlyok Petro asszonynyal egyetembe adjuk tudtára és emlékezetire ti Kegteknek, tudniillik uraknak nemes és vitézlő renden való uraimnak és barátimnak, azonképpen biráknak és polgároknak ez mi levelünknek rendiben, hogy az mely veres atlacz gyöngyös szoknya miatt néminémű per és gyűlösségi indultatott volt ez elmult napokban Kolossváratt az vajda ó naga tábláján az mi atyánkfa és sőgorunkkal az vitézlő Swlyok Estvánnal, mely szoknyát ötszáz forintra becsültenekek, azt mi nékünk jó atyafiképpen megadta, mi es az atyafiságnak végig való megmaradásáért azt az szoknyát kezünkhoz vöttük és az pert

semminivé és erőtlenné töltük. Kinek bizonyára és erősségére adtuk az mi pecsétes levelünköt kézirásunkkal egyetembe. Irtuk Nyir Gyaholyban 3. die Februarii anno 1580.

Idem Michael Swsselith
Horwath propria manu
Suliok Petro.

(Két gyűrű pecséttel ellátott credeti, az első S. P. és a Sulyok címer, a 2-ik egy gemma.)

Maximilián menedéklevele Gyulay László számára.

1571. jan. 31.

Maximilianus secundus divina favente clementia electus Romanorum imperator sat. ac Germaniae Hungariae Bohemiae Dalmatiae Croatiae Sclavoniae etc. Rex. sat. Recognoscimus et notum facimus tenore praesentium quibus expedit universis: Quod cum jam inter nos ex una et nomine serenissimi principis domini Joannis serenissimi olim Joannis regis Hungariae Dalmatiae Croatiae etc. filii principis Transylvaniae et partium Hungariae consangviuei et affinis nostri charissimi per dilectionis suae supremum cubicularium consiliarium et oratorem magnificum Casparum Bekcs de Kornyat ad id pleno cum mandato et potestate missum, altera ex parte conventum sit: Quod nos propriis literis dominos primores Summates in genere autem nobiles ac alios status et ordines Transylvaniae et partium Hungariae, quas serenissimus priuceps possidet nostro haere dumque nostrorum nomine assecurabimus: quod ob fidelia servitia ipsi ser. principi moderno praestita, eos non infestatur neque impedituri neque injurias nobis aut nostris forte illatas ullo unquam tempore ulturi, neque in bonis juribusque possessionariis aut in personis ob id ipsum quoquo modo inturbaturi, atque hac de re literas nostras assecutorias, ita ut domini primores summates singuli suas proprias, et nobiles status et ordines in unoquoque comitatu itidem suas obtineant, expedituri simus: idecirco volentes huic conditioni satisfacere, ex certa nostra scientia animo bene deliberato ac omni meliori modo et forma quibus potuimus et debuimus, magnificum Ladislaum Gyulaffy pro nobis et baeredibus nostris assecuravimus et certificavimus ac vigore praesentium assecuramus et certificamus. Promittentes sub fide et verbo nostro caesareo regioque pro nobis et successoribus nostris, nos ob fidelia servitiam per eundem Ladislaum Gyulaffy ipsi serenissimo principi moderno praestita eum nou infestaturos, neque injurias nobis aut nostris forte illatas ullo unquam tempore ulturos, neque in bonis juribusque possessionariis aut in persona ob id ipsum quoquo modo inturbaturos esse. Harum testimonio literarum manu nostra subscriptarum et sigilli nostri oppensione munitarum. Datum in anni nostra regia Pragae die ultima mensis

Januarii anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo regnum nostrorum Romani nono Hungarici octavo Bohemici vero vigesimo secundo.

Maximilianus.

Joannes Listhius E.
Vespremiensis etc.

A lap alján: Assecutoria pro Ladislao Giulaffy.

(Ered. hártyára írva viaszkba nyomott függő pecséttel ellátva.)

Az örmezei celleristák szabályzata.

1587—1592.

a)

Az dísi Celler uraimnak kívánságok és végezdeik az nagyságos Gyulaffy Lászlóval az Örmezőn levő portueről. Anno 1587.

Mivelhogy Nagyságos urunk mi nékünk Sibón felette sok káraink vadnak, melyeket nem pacálhatunk, sőt az mi kereskedésünkben is ú nagysága Veseléni Ferencz urunk akar minket háborgatni az mi immunitásunk és privilegiumunk ellen, melyért mi kényszerítettük a Sibón való portusukat elhadnonk.

Az okáért Nagyságos urunk az mi jó akaratunkból és Nagyságodhoz való jó indulatunkból akarunk Nagyságodhoz folyamodni, hogy minket ha Nagyságod az mi régi szokott privilegiomunkban és immunitásunkban megtart és Nagyságod az Nagyságod jóságába Örmezőn portust ípítet, igírjük arra magunkat, hogy Nagyságod oltalma alá hajtjuk fejünket, az portusnak erősségét megtartván Nagyságod velünk egyetemben.

Elöször kívánjuk azt Nagyságodtól, hogy primum quoque Nagyságod pajtákat ípitessen, bová marháinkat berakathassuk kár nélkül. Az pajtáknak béríbe Nagyságodnak igírünk az ki négy öl, fl. 4. három öltől fl. 3. két öltől két foréntot, az ki mennyi öl annyi forintot vagy kész pénzül kívánja Nagyságod vagy sójul pünkösdbé minden esztendőben egyszer megadjunk büntetés alatt. Ha ki penig ezben engedetlen lenne, Nagyságodnak ahoz rendeltetett embere czéhnesterünket megtalálván, kényszerítettük megadnia. Az pajtáknak csinálása jó legyen, hogy eső miá kárunk ne essék.

Másodszor kívánjuk azt is Nagyságodtól, hogy az portust úgy építse meg Nagyságod, hogy az hajósoknak az kirakodásban károk velünk egyetemben ne essék.

Harmadszor kívánjuk azt is, hogy az mely sóink az portuson lesznek, azoknak az pajtákból való behordatására az ott lakó ökrös embereket rendelje Nagyságod, hogy az portuson sóknak sokáig való lételeben káruunk ne következzék, a behordó embereknek békében minden száz sötűl igírünk hat-hat pónzt, magunk is mellettek levén.

Negyedszer kívánjuk azt is Nagyságodtól, hogy oly házat ípítessen

Nagyságod, hogy az mi marháink mellett levő atyáunkfiai és szolgáink bátorságoson nyughassanak, eledelt italt pénzeken találván. Bort jót árulnasson, egy pénzzel feljebb, hogynem Sibón, egyéb élést is, hogy az úton járók is inkább az portusra tartsanak.

Ötödezör kívánjuk azt is Nagyságotlúl, hogy az portusnak erősségét az mi immunitásuuk és privilegiumunk szerént az mi ott alattlevő atyánkfiaival és szolgáiuukkal az Nagyságod házához rendeltetett embereivel egyetemben megtartsák, hogy az mi akaratunk ellen senki az vizen hajóval ne kereskedhessék seminiféle kereskedéssel, ha ki olyan találtatik, az portusnak erősségét megtartván, az mi ott alatt levő atyánkfiaival elvegyék, az felét annak az elvött marhának az ö Nagysága ahoz rendeltetett emberének engedjük. Sóink árának arrestálásában is az ö Nagysága húzánál levő embere segítséggel legyen, kívánjuk.

Kívánjuk azt is ü Nagyságtul, hogy az portusra oly értelmes törvénytudó embert rendeljen, hogy az mi causáink esnek, mint portuson szokott esni, eligazithassa velünk egyetemben törvény szerént. Az mi Czeller atyánkfia között az mi visszavonás leszen, azt mi magunk eligazitjuk, ahoz magát ne avassa.

Kívánjuk azt is Nagyságotlúl, hogy az mi ott alattlevő szolgáink és atyánkfiai lovnainak ö Nagysága elegendő füvet adasson nyúrba, hogy lovaink meg ne fogyatkozzanak. Ez mi kivánságunkban és privilegiumunkban az portuson Nagyságod minket megtart, ígírjük arra magunkat, hogy mi es engedelmesek lesziink.

Kívül : Az dési Czellercknek végezések Nagyságos Gyulai Lászlóval Örmező portusról 1587.

b)

Nos Sigismundus Báthori de Somlio waiuoda Transylvaniae et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos cum ob respectum fidelitatis fideliumque servitorum magnifici Ladislai Gýwlaffy de Ratot comitis comitatus Zolnok mediocris, quae ipse nobis et huic regno pro locorum et temporum varietate eximia cum nominis sui laude exhibuit et impedit, ac in futurum quoque exhibitus et impensurus est. Tum vero animadverentes salium super fluvium Zamos ex camera nostra Desensi navali descensu deductorum propter varias incommoditates tam nobis quam ipsis celoristis in portu oppidi Sibo damnosam et periculosam esse depositionem, volentes etiam ipsius Ladislai Gýwlaffy demissis petitionibus faventes aures porrigerere, nostrisque et celeristarum sale super praedictum fluvium Zamos questum agentium commodis et emolumentis prospicere, id eidem Ladislao Gýwlaffy haeredibusque et posteritatibus eiusdem universis ex potestatis nostrae plenitudine gratiaque speciali irrevocabiliter annucendum et concedendum duximus: ut a modo deinceps portus hactenus in praefato oppido Sibo habitus ad possessionem dicti Ladislai Gýwlaffy Örmező vocatam, ad ripam ante-

sati fluvii Zamos sitam in praetallato comitatu Zolnok mediocri existentem habitam transferatur ac in territorio eiusdem instituatur, ibique perpetuo celebretur, ita tamen ut idem Ladislaus Gyulaffy haeredesque et posteritates ipsius universae omnia ad portus commoditatem necessaria sine defectu administrare, ipsosque celeristas in suis antiquis privilegiis et praerogativis pacifice conservare debeant et teneantur. Quocirca vobis universis et singulis, magnificis, egregiis, nobilibus, prudentibus, circumspectis, providis ac aliis quibusvis cuiuscunque ordinis, dignitatis et praeminentiae hominibus ubivis in ditione nostra existentibus, signanter vero incolis iuxta memorati fluvii Zamos decursum commorantibus praesentes visuris harum serie committimus firmiter; ut vos quoque praefatum portum in territorio prae nominatae possessionis Örmező institutum pro rato et ex nostra speciali annuentia concessum agnoscatis et habeatis. Vos autem universos et singulos modernos et futuros super saepatum fluvium Zamos negociatores celeristas praesentibus certificamus et assecuramus, quatenus a modo deinceps in praedicto portu praelibatae possessionis Örmező sales et ac quaelibet mercimonia vestra libere et absque omni formidine rerum et personarum vestrarum deponatis, neque uspiam alibi naves vestras salibus aliisque rebus exonerare praesumatis. Datum Albae Juliae die vigesimo mensis Octobris anno domini M^{mo} CCCCC^{mo} XC^{mo} secundo.

Sigismundus Bathori mp.

Georgius Theoreok mp.

Eössy András Péchy Simont fiává fogadja.

1598 — 1606.

Nos Sigismundus dei gratia Transylvaniae et sacri Rom. imperii princeps partium regni Hungariae dominus, aurei velleris eques et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus quod pro parte et in persona egregii Simonis Péchy secretarii nostri exhibitae sunt nobis et praesentatae quaedam literae adoptionales et fassionales egregiorum Andreae Literati Samsundi de Zeokefalwa et Blasii Janko de Sant in duplice papyro patenter confectae et emanatae sigillisque eorundem usualibus inferius in margine earum literarum in cera viridi impressive communitae, quibus in diantibus generosus Andreas Eössy de Szent-Erzsebet praefatum Simonem Péchy in filium proprium naturalem et generationalem certis et evidenteribus de causis infra in teuore earundem literarum adoptionalium et fassionalium clarius expressis et denotatis adoptasse elegisseque ac universorum suorum bouorum tam mobilium quam immobilium quovis nomine vocitatorum ubivis et in quibuscumque hujus regni ori Transylvaniae comitatibus et sedibus Siculicalibus existentibus habitorum eo jure et proprietate iisque literis privilegialibus et aliis instrumentis literalibus superinde confectis et emanatis, quibus annotatus Andreas Eössy tenuit et possedit teuendorum et possidendorum praedictum Simonem Péchy tanquam verum legitimumque

haeredem et successorem constituisse et fassus esse dinoscobatur tenoris
infrascripti, supplicans nobis idem Simon Pechy humillime ut nos praescriptas
literas adoptionales et fassionales omnia et singula in eisdem contenta ratas
gratas et accepta habentes nostrum illis consensum pariter et assensum
benevolum praebere dignaremur. Quarum quidem literarum tenor talis est:
Mil Samsondj Andras Deak Szeokefalwy és Janko Balas Sardj adjuk em-
lékezetre ez mi levelünket, hogy mielőttünk az vitézlő Szenterzsébeti Eössy
Andras személye szerént szembe lévéu, minden atyafinának rokonságinak
egyebeknek is mindeneknek kiket ez alatt megirt dolog illetne vagy jöven-
dőben valamiképpen illethatne, terheket magára vévén tön ilyen vallást:
inivelhogy ö sok esztendütil fogva nyavalysás ember volt magával jó tehe-
tetlen, most is azonképpen, ezolta Pechy Simon deák ötet nemcsak úgy
mint szolga, hanem annál feljebb való hűséggel szeretettel szolgálta, ma-
gának és jászágának s marhájának gondját viselte, annakfelette látván
Pechy Simonnak tökéletes jámborságát, emberségét nemes erkölcsét és hogy
mind fejedelemnek s a hazának szolgálatjára alkalmatos és elegendő ember
lenne, mind az okon, Eössy Andras magtalan ember lévén, azt az Pechy
Simont fogadta örökösi fiának, szinte ugy mintha ö szülte volna, és minden
jászágában örökségében ö maga után haeresnek és successorának vallá, kiért
ezután nem Pechynek hanem Eössy Andrásról és úgymint az ö nevéről
Eössy Simonnak neki tulajdon fiának neveztessék ez naptól fogva; az Eössy
Andras jászági pedig ezek: Andrasfalva és Oláhhidegkút egész faluk,
Ujlak nevű telek régi falu határa, sárdi, pipeji, oláhsákodi portiója ezek
Küküllő vármegyében, ismét Szent-erzsébeti udvarháza és ott való
portiója, magyarhidegkuti, magyarsákodi, nagy-solymosi, bezedi és alsó-
boldogasszonyfalvi portio Udvarhelyszékben alias Kereszturszékbeu,
ezekfelett lapodi portiója Fejérmegyében, vagy ha a székelyek jobbágy-
ságba maradnának, evel cserélt faluja Chichertfalva Udvarhelyszékben,
mindezekben azért ez megnevezett jászágokban és ezekhez tartozó min-
denféle határiban és örökségiben akárm névvel neveztessenek fogadja
fiává ez mai napon ezt az megnevezett Simont örökösképpen fiúról-fiúra,
és ezeket, azaz minden jászágát neki vallja, hagyja és köti azon igazsággal
és annak folyásával, kivel ö is birta, mind ez jászágukról privilegiumival
és egyébb leveleivel egyetembe; mely dolognak bizonyosára attuk ez mi
levelünket pecsétünkkel megerüsstetett mely költ ugyan Szenterzsébeten
Udvarhelyszékben ezeröttszázkilenczennyolc szentendőben Pünkösdhavának
tizedik napján. Nos itaque praemissa supplicatione per dictum Simonein
Pechy nobis modo quo supra porrecta, clementer exaudita et faventer ad-
missa, praescriptas literas adoptionales et fassionales non abrasas, non cancel-
latas, nec in aliqua sui parte suspectas sed omni prorsus vitio et suspicione
carentes eatenus quatenus eaedem rite et legitime existunt emanatae, viri-
busque earundem veritas suffragatur, praesentibus literis nostris consensua-
libus de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali infectas
et inscriptas, ratas gratas et accepta habentes nostrum illis consensum prac-

boimus, prout praebemus pariter et assensum benevolum. Et nihilominus attentis et consideratis fidelitate fideliumque servitorum meritis antefati Simonis Pechy alias Eossay quae ipse nobis et huic regno nostro Transylvaniae tam in hoc quo fungitur munere quam etiam in omnibus occasionibus et negotiis fidei et industria sua commissis prosperis aequa ac adversis fortunae statibus pro locorum et temporum diversitate juxta possibilitatis suae exigentiam fideliter et summa cum animi sui promptitudine et alacritate exhibuit et impedit ac in futurum quoque exhibitum et impensurum confidimus, totum et omne jus regium si quod in dictis possessionibus portionibusque possessionariis ac curia nobilitari etiam aliter qualitercunque existeret et haberetur, aut eaedem et idem nostram ex quibuscunque causis viis modis et rationibus concernerent collationem, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet a szokott formula ad easdem de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus memorato Simoni Pechy ipsiusque haeredibus et posteritatibus masculini sexus, illis vero deficientibus vel forte non existentibus, faeminei sexus universis in perpetuum clementer dedimus donavimus et contulimus imo damus donamus et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter tenendas possidendas pariter et habendas salvo jure alieno harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Quae tunc in formam privilegii redigentur dum in specie fuerint reportatae. Datum in civitate nostra Alba Julia die duodecima mensis Maji anno domini millesimo sexcentesimo secundo.

Sigismundus princeps m. p.

Simon Pechy secretarius m. p.

(Eredeti hártyára irva s Báthory Sigmund függő pecsétjével megerősítve gróf Kuun Géza maros-némethii Itárában. Ugyanezen levelet szóról-szóra átiratta és megerősítette Bocskay István, Kassa 1606. ápril 24-én. Ezen levél bevezetésében Bocskay generosi Simonis Pechy intimi secretarii nostri fidelis nobis sincere dilecti kérésére irja át és erősíti meg a feennebbi adomány levelet. Ezt aláírták: Stephanus mp. M. Káthay mp. Cancell. Georgius Keresztfuri alter itidem secretarius.)

Bethlen Gábor adománylevele Kapy András számára.

1613. dec. 1.

Gabriel Bethlen dei gratia stb. Fidelibus nostris gen. egr. nob. vicecomitibus et judlum Cottus Krasznensis nobis dilectis Salutem etc. Az Kegeylemek vármegyejében Zovány nevű faluban az mely portiót Báthory Gábor fejedelemségeben inscribált volt négyezer frt summában Kapy Miklósnak és annak halála után conferált volt ugyan Báthory Gábor fejelelem Kesztegy Péternek (*sic*) mostan mi azon portiót mivelhogy Kesztszegy

(sic) az ország gyüllésében végezett articulusokhoz nem tartotta magát, tizenötöd napra be nem jött és miud ez ideig nem compareált, sem pedig hűségünkre magát hüttel nem adta és nem kötelezte, restituáltuk és újabban iuscribáltuk hasznos szolgálatjait tekintvén az mi becsületes hívünknek Kapy Andrásnak, azon jussal és annyi summában az mint ezt mennyiben Kapy Miklós és öccse birta, mivel hogy alioquoque vér szerént is ö kglmét illetné és az öccse halála után is de jure reá kellett volna szállau nem másra. Intjük azért Kglmeket söt hagyjuk és parancsoljuk, az megnevezett zoványi portiót simulcum pertinentias ejusdem per manus bocsássa mindenjárást Kapy András vagy arra rendeltetett emberének kezében és birmi engedje. Secus stb. Praesentibus stb. Datum in civitate ura Cibiniensi die 1 mensis Decembris a. d. 1613.

Gabriel Bethlen m. p.

Simon Pechy cancell.
Caspar Becoleony m. p.

(P. h.)

(A m.-németi levéltárban megvan az eredeti adománylevél is a szokott formában kiállítva.)

Bethlen Gábor levele Széchy Katalinhoz.

1616. dec. 27.

Gabriel Bethlen dei gratia stb.

Magnifica domina nobis grata, salutem et benevolentiam nostram. Nekiink küldött levelében miképpen panaszolkodjék Kegyelmed Chiebben bizonyos ideig hagyott gyaloginknak kemény magok viselésekről, megértekkük: kiknek mi semmi afféle dologra instructiót és szabadságot nem adtunk, hogy avagy magok Kegyelmetek, avagy pedig egyes marhájok, javok tartóztatás alatt lenne, söt megparancsoltuk nekiek csak ez napokban is, hogy afféle dolognak békét hadjanak és vagy Kegyelmed akar az urához kijön, vagy az ura oda bemenni, szabados kijövetel bemenetel és ott való mulatás engedtessék tőlük: Nem is alíjuk azt, hogy azok Kegyelmeteknek ott valami kárt tennének, holott fizetett gyalogok és pénzeiken élnek, ezt rabságnak Kegyelmed nem mondhatja, hogy azokat oda rendeltük, mert maga is tudhatja Kegyelmed, az felül való esztendőkben Magyarországi birodalmában német császárnak ő felségének az időiek mivoltához képest minden várakban inkább praesidiumja volt, de azért az helyeknek tulajdonságát ugyan az possessorok és földesurak bírták. Ez is úgy lött, mivel az mostani indúlatuak országunkra haddal való eredete ott vett egyik helyen bizonyos és fő fundamentumot bizonyos ideig míg ez felindult állapaton nem csendesedlik, azok által vigyázásunknak kell Chiebben lenni: ezalatt Kegyelmed csendes várakozásban lévén, minden jószágában való adminisztrációkat szabados állapattal szintén mint az előtt véghez vihet: kiröl ismét

parancsoltunk Csukás Istvánnak, hogy töle abból Kegyelmetek meg ne bántódjék. Bene valcat. Datum ex arce nostra Varad 27. Decembris 1616.

G. Bethlen m. p.

Külcítm : Magnifice domine Catherine Zechy Magnifici Sigismundi Praepostuari de Lokacz. Comitatus Krazenensis comitis consorti etc. Nobis gratae.

Barcsay András conventiójá.

1625. s e p t. 14.

Generosi Sigismundi Barcziay de facta 14. Septembris anni 1625.

Habebit ad personam propriam per annum fl. 200.

Item menstruatim ad equos 10. juxta communem consuetamque prae-
torianorum equitum nostrorum solutionem pensionem.

Actum Varadini die et anno praenotatis.

Gabriel m. p.

(P. H.)

(Eredetije a fejedelmi nagy pecséttel előlapján, papiron.)

Hátlapján : Anno dni 1625. die 16. mensis Septembris in arce Varad.

Acceptit pro prima angaria	fl. 50.
----------------------------	---------

Item pro solutione menstrua	fl. 40.
-----------------------------	---------

Bacsay Druzsiánna hozománya.

Anno domini 1643 die 18. Februarii tempore solennitatis nuptiarum az ininemű res mobilisseket Barczaia Drusiana asszonynyal az tekéntelés és nagyságos Barczaia Sigmond uram és Barczaia Sigmondné asszonyom ö. nagyságok adtannak, azoknak számok rend szerint így követkéznek :

1. Első az szoknyáknak számok.

Egy királyszín aranyas tercenella fejér galaunal szegett az alja, melynek veres vont arany sima korczovagyos (*sic!*) válla, ugyanennek második válla veres virágos vont arany.

2. Második egy virágos veres bársony szoknya hét rend rostélyos arany prém az alján, az válla is ugyanazonfélre bársony csipkés arany szélyes prémmel meghánt.

3. Harmadik egy megyzin virágos atlász szoknya, melynek az alján hét rend rostélyos ezüst prém, az válla is azonfélre materia ugyanafféle prémmel szélyesen meghánt.

4. Egy szederjes virágos kamuka szoknya, melynek az alján tiz rend keskeny ezüst prém egy újni széles, az válla is veres atlacz virágos prémmel meghánt.

5. Egy királyszín virágos atlacz szoknya, melynek az alján tiz

rend ezüst prém keskeny, az válla sima veres bársony ugyanazonfélre prémmel meghánt.

6. Egy tarka világos atlacz szoknya fejér galannal beszeggett az alja, az válla is azonfélre fejér galannal beszeggett, tizenöt bokor ezüst kapocs rajta.

7. Hetedik egy sima vont ezüst kék szoknya bársonynyal beszeggett az alja, az válla fekete virágos bársony keskeny arany prémmel meghánt.

8. Nyolcadik egy zöld virágos selyem tercenolla szoknya fejér galannal beszeggett az alja, az válla is azon fejér galannal beszeggett.

9. Kilencszedik egy fekete zöld színű angliai posztó szoknya két renddel, három ujni prém rajta, viszontag három renddel keskemb arany prém közte, az válla virágos fekete bársony ugyan azonfélre széles prémmel meghánt.

10. Török tarka materia szoknya fejér, az válla is azonfélre materia beszeggett.

11. Tizenegyedik kék virágos kamuka szoknya fejér galannal beszeggett az alja, az válla is azonfélre fejér galannal beszeggett.

Eddig az szoknyák számok.

Az kis subák.

1. Első egy fekete virágos bársony kis suba négy rend szélyes arany prém rajta, fennálló galléra fekete bojtos bársonynyal bérlett.

2. Második ugyan fekete virágos bársony kis suba öt rend prém rajta, kettei szélyes, az hárma keskemb, veres bojtos bársonynyal bérlett.

3. Harmadik egy fekete virágos bársony muntli ezüst rostélyos prémmel, öt renddel meghánt.

Eddig a kis subák száma.

1. Egy királyszín tafota előruha arauy csipke rajta fejérrel elegyes.

2. Második szederjes tafota szkófiummal varrott virágokra.

3. Fejér tafota előruha gyenge virágokkal varrott, gyenge arany csipkével prémezett.

Abroszok.

1. Hét gyołcs reczés abrosz.....	No	7
2. Három selyemmel varrott, egyik arany fonálas abrosz....	»	3
3. Lőcsei reczés vékony abrosz nyolez.....	»	8
4. Egy hosszú lőcsei reczés abrosz három asztalra való.....	»	1
5. Pohársékre való sáhos abrosz erdéli vászon hat.....	»	6
6. Asztal kerületire való keszkenő egyik csipkés, kettei selymes aranyas, három.....	»	3
7. Tiz selymes kendőkeszkenő gyołcs, kettei arany fonállal aranyazott	»	10
8. Tiz lőcsei kendőkeszkenő, veres és kék fonállal szött az végek	»	10
9. Uraiméknak való kendőkeszkenő erdéli vászon öt	»	5

10. Asztalkeszkenő bártfai veres fonállal szött tizenkettő	No	12
11. Lengyelországi asztalkeszkenő tizennégy	>	14
12. Gyölcse selymes aranyas vánkoshéj öt	>	5
13. Gyölcse selymes aranyas lepedő öt	>	5
14. Gyölcse selyemmel varrott lepedők tíz	>	10
15. Fejzővel (fejtő ?) varrott lőcsei vászon lepedők négy	>	4
16. Roccás lőcsei vászon lepedők hat	>	6
17. Gyölcse vánkos héj selyemmel varrott tíz	>	10
18. Lőcsei vászon fejzővel (fejtő ?) varrott vánkoshéj tíz	>	10
19. Tángyértőlő erdőlyi vászon öt	>	5

Az szolgáló leányok egycímára kit vele adnak.

1. Két meczin perpeta szoknya nyolez renddel fejér prém rajta és válla kék kamuka mindeniknek réz prémmel meghánt	No	2
2. Két lengyelországi dupla muhar zöld szoknya és az aljában az prém belé szött.		
3. Két kék kamuka virágos kis suba mind bőrrel bérlett két-két renddel réz prém rajta.		

I n g e k.

1. Hét aranyas potyolat ingváll	No	7
2. Négy feketés potyolat ingváll	>	2
3. Négy aranyas gyölcse ingváll	>	4
4. Egy fekete selyemmel csinált gyölcse ingváll	>	1
5. Hat lengyel potyolat kis ing	>	6
6. Két gyölcse varrott kis ing	>	2
7. Két háló ing, egyik veres selymes, az másik kék s selymes islogosok	>	2
8. Két aranyas fátyol előkötő	>	2
9. Három potyolat előkötő, kettei kötéses, az egyik fejéres . . .	>	3
10. Két paraszta gyölcse előruha	>	2

Arany mivelék.

1. Két arany bogláros gyöngyös koronka, az egyikben vagyon hét zománczos virágos arany boglár	No	7
Apróbb zománczos arany boglár	>	12
2. Az másik koronkában vagyon hét tornyos arany boglár ..	>	7
Apróbb szerű	>	14
3. Két gyöngyös fökötő, az egyikben harminc kilenc arany boglár	>	39
Az másikban harminchárom boglár harminchetedik öregjebb	>	37
4. Két bécsi fökötő	>	2

5. Egy publicinos függő, melyben vagyon öt rubint, négy gyémánt, az kerti leti gyöngyös	No	1
6. Más kisebb függő, melyben vagyon egy safely két smaragd két rubint három rubint balas függő gyöngyök rajta	»	1
7. Egy pésmatartó három rubint balas benne küvül gyöngyös	»	1
8. Két filen való függő négy-négy rubint benne	»	2
9. Egy gyöngyös s zománczos remekes arany láncz, melyben vagyon harmincezegy remek	»	1
10. Egy aranyláncz dió beles forma	»	1
11. Két gyöngyös arany boglárós pártá, az egyiken vagyon kilencz paraszt arany boglár, az másikban vagyon hét zománczos arany boglár	»	2
<i>Marko vajdáné asszonyom ő naga az mi fejér ruhát adott, azoknak száma:</i>		
1. Két selyemmel varrott lőcsei vászon abrosz	No	2
2. Egy sáhos selyemmel varrott abrosz	»	1
3. Egy sáhos reczés abrosz asztalra való	»	1
4. Két asztalra való sáhos abrosz	»	2
5. Egy asztalra való lengyel abrosz	»	1
6. Négy gyoles reczés lepedő	»	4
7. Két selyemmel varrott gyoles lepedő	»	2
8. Két paraszt gyapotas vászon lepedő	»	2
9. Három selyemmel varrott kendőkeszkenő	»	3
10. Két reczés kendőkeszkenő	»	2
11. Egy fehér varrásos kendőkeszkenő	»	1
12. Két vörkony fejéritett vászon kendőkeszkenő	»	2
13. Két fekete selyemmel varrott fejéreses gyoles vánkoshéj ..	»	2

Ezeket mi irtuk az mi igaz hüünk szerint, melyet pecsétiükkel is megerősítettünk az fenn megirt napon és esztendőben itt Arany várban.
Datum anno loco ut scriptum dieque

(P. H.) (P. H.)
Franciscus Farkas m. p. **Franciscus Tholdalaghi m. p.**
 (Eredeti.)

Lakodalmi meghívók és gyászjelentések.

1633. márcz. 2.

Meghívó ifj. Bethlen István temetésére.

Az én özvegy árva állapotom szerint való szolgálatom ajánlásának utánna kivánok Istantól Kegyelmednek kévánsága szerint való sok jókat megadatni.

Mivel az nagy kegyelmes és bölcs cselekedető Istennek az emberi nemzet felöl való megváltoztathatlan rendeléséből az halhatatlanságra el-

távoztathatatlan út az halál, melyre bizonyosan noha bizonytalan órában mindeneknek reá kell menni; így az én szerelmes uram is az néhai tekintetes nagyságos iktari gróf ifjabbik Bethlen István úr balandó szüléktől és mulandó világra adatván, az halbatlatlan állapotra egyéb módon által nem juthatott, hanem az szabados cselekedetű Isten az ő elvégezett meghihatatlant rendelése szerint cselekedék velc. Tudniillik idejének legkedvesebb virágzó állapotjában az szomorú halál útjára szólítván, ez elmúlt esztendőben Karácson havának 23-ik napján lelkét testétől felette igen esendesen elválasztá, nekem szegény gyarló özvegy asszonyiállatnak koporsómig való keserűségeimre. Holott penig az test első eredet szerint földbül való és oda vissza térendő, ez okon atyámuramnal ö nagyságával az tekintetes és nagyságos öregbik gróf Bethlen István urammal egy értelembül úgy tetszett, hogy tovább az föld színén fen nem tartván, az ő földi hajlékában az keresztenyi szokás szerint bchelyheztetnök, melyre végeztük ez jelen való böjtöt hónak 24. napját az fejérvári templomban, a hová idvezült szerelmes urunk minden Erdélyben levő atyafai és jóakarói annál inkább reá érkezhesenek hideg tetemének is bátoráságabb helyen való nyugodalma lehessen. Hogy azért én is szegény árva özvegy asszonyiállat atyám urammal ö nagyságával együtt Istenben elnyugodt szerelmes uramnak utolsó tisztessége megadására becsületesebben reá érkezhessem és az Kegyelmed jelenlétével is tiszteltessék, kérem Kegyelmedet mint bizodalmas uramot, hogy ezen hónak 16. napján tiz órakor legyen jelen Thasnádon, hogy Kegyelmed is az én idvezült szerelmes uramnak hideg tetemének temetésének helyére való későrésében lehessen együtt velünk mind Fejérvárig, hogy ötis az ö földben való nyugodalmanak annyival tisztességesebben adhassuk meg; melyet én is szegény özvegy állapotom szerint szolgálhassák meg Kegyelmednek. Tartsa meg Isten Kegyelmedet sok esztendeig jó egészségen, Datum in arce Eczyed 2. die Martii anno 1663.

Kegyelmednek árva állapotja szerint szolgál
néhai Tekintetes és nagyságos ifjabbik gróf Bethlen
István uram megkeseredett özvegye

Szechi Mária m. p.

*Külczin: Generoso domino Ioanni Sulyok de Leczyke etc. domino
michi observandissimo.*

1634. oct. 18.

Meghívó Széchy Mária lakadalmára.

Genrose domine mihi semper confidentissime
Servitorum meorum paratam commendationem.

Az őristen Kegyelmedet kedves javaival Áldja meg és minden kedves-
sivel sok esztendeig éltesse, Istantól szivem szerint kívánom.

Mivelhogy az felscéges Istennek az emberekre elejétől fogva igen nagy
szorgalmatos gondjaviselese volt, az mely szent Istennek atyai kegyelmes

gondjaviselését minden jó ítéletű emberek magokon leuui könnyen megemerhetik, holott az felséges úristen isteni bölcsességből még az első temtésnek idején elrendelte volt, hogy nem jó az embernek egyedül lenni, hanem igen szükséges kinek-kinek az emberek közül egy törvéuy szerint való segítő házas társának lenni. Minekokáért én is az én kegyelmes Istennek felölem való kegyelmes atyai gondviselését mind ez ideiglen egy-nehányszor tapasztalhatóképpen eszemben vöttem, a kire nézve nem akartam az felséges Istennék parancsolatját és szép a jó szent rendelését megvettetem, hanem azon szent Istennék kegyelmes rendeléséből és ez világi vagy úri méltóságban helyhezitetett nagy embereknek és az édes atyám uramnak és nemzetseg szerint való fő jókaró uramnak és atyámfiainak értelmekből és ebbeli tetszések ből az keresztyén anyaszentegyházuak széprégi szokása, rendelése és rendtartása szerint eunek előtte nehány napokkal jedzetterem volt el magamnak jövendöbeli házasságra az néhai tekintetes és nagyságos ifjabbik iktari gróf Bethlen István uramnak meghagyatott özvegyit, az tekintetes és nagyságos rima-széchy gróf Széchy Mária asszont. Az melynek az régi szokás szerint, menyközöi lakodalmanak és ebbeli solemnitásnak celebrálását azon felül megirt nagy úri méltóságban helyeztetett nagy embereknek és az édes atyám uramnak és jókaró atyámfiainak értelmekből rendeltük és végeztük diem vigesimum primum affuturi mensis Novembris anni modo praesentis azaz in festo praeresentationis Beatissimae Mariae virginis, Erdélyben Déván lenni, Kegyelmedet mint jó akaró uramat igen nagy szeretettel való bizodalommal kérem, ne nebeztelje ebbeli fáradságát felvenni, hanem ezen felül megirt Novembernek 14-ik napján legyen jelen az én monai hízamnál mind asszonyommal és Kegyelmed kedveseivel együtt, hogy onnét másod napon jó idején indulván, naponkint utunkat követhessük velem levő becsülletes jó akaró atyámfiaival együtt és mehessünk az felül megirt napra Dévára, hogy akkor solemnitásunk az kegyelmed jelen létevel ékesítessék meg. Az mely Kegyelmed ebbeli fáradságát életemnek folyásában minden illendő alkalmatossággal meg ügyekezem szolgáluom. Kegyelmedtől ezen levelemre kedves válaszomat is várom.

Eandem generosam Dominationem Vestram stb.

Datum ex Mono, die 18. Mensis Octobris 1634.

Generosae dominationis Vesta

Stor semper paratissimus
Stephanus Kun de Rosali m. p.

Külczim : Generoso domino Joanni Suliok de Lekche etc. domino mihi confidentissimo.

1634. oct. 30.

Meghívó Bethlen Istvánné temetésére.

Generose domine amice observande officiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Amaz minden bőlcsem és szentíl rendelő felséges úr mivel az ö kedves híveit is az testi halál által való változással rendelte az halandóságunk sátorából magához által költözteni, ez pedig oly megváltozhatatlan isteni rendelés és törvény legyen az emberi természeten, hogy valaki született egyszer, annak meg kellessék ez halandóságának sorsát maga ez világi élete elváltozásával tapasztalni. Melyet mindenjáunknak naponként való sok keserves példákból kell néznünk, a mint ezen elkerülhetetlen mennyei végezés szerint az én szerelmes házastársom is, az nemzetes és nagyságos Károly Kata asszony ez jelenvaló hónak 19. napján estve nyolcz órakor nagy dicsíretes, kegyes és istenes életét levetkezte. Kinek utolsó keresztyéni szokás szerént való böcsületes eltakarítása lévén hátra, arra rendeltem fiammal, Rhédei Ferenczzel együtt ez jövő karácsony havának hetedik napját, hogy az Isten azt engedvén érnünk, Szentjóbou az magától emlékezetesen építetett templomban azon aznapon ez földi nyugodalmának megadjuk. Kérem azért Kegyelmedet szeretettel, szerelmes házanépével együtt megirt karácson havának ötödik napjáu nyolcz órakor reggel ne ueheztelje itt Ecsedben jelen lenni, hogy azon nap itt halotti prédikációt hallgatván elsőben, indulhassuk meg Szentjób felé szegény atyámfia hideg tetemével. Melylyel Kegyelmed keresztyéni hivataljainak felel meg, én is penig fiammal Rhédey Ferenczzel együtt, adja Isten, Kegyelmednek örvedetessb állapatjában szolgálhassuk meg. Tartsa meg Isten Kegyelmedet sok esztendeig jó egészségen. Datum in arce Echiet die 30. Octobris Anno 1634.

Generosae Dnis Vrae

amicus ad officia paratissimus
Comes S. Bethlen m. p.

Külezim : Generoso domino Joanni Sulio de Czenger etc. domino et amico observandissimo.

1642. m a j. 27.

Meghívó Zólyomi Krisztina lakodalma

Generose domine amice observandissime Paratissima officia et fali-
cia quoique etc.

Mivel az úristennek kegyelmes rendeléscból s a keresztyén anya-
szentegyháznak régi jó rendtartása szerint talált volt meg eugenet leá-
nyommal Bethlen Katával az tekintetes és Nagyságos Zólyomi Dávid uram
házastársával együtt az tekintetes és nagyságos Perényi Gabriel uram
szerelmes leányának az néhai tekintetes és nagyságos Perényi György uram
inegmaradott özvegyének a tekintetes és nagyságos Bornemissza Kata
asszonynak és több jókaró atyafainak tetszésekibl az én hajadon unokáinak : Zólyomi Christinának állapotja felöl, hogy ha az úristentől ö-
szent felségétől lenne rendelve, ö kegyelme isten törvénye szerint való örökös
házastársúl akarná magának el jegyezni ez felyül megnevezett unokámat.

Mely kegyelmes istenünknek ö szent felségének kegyes atyai gondviselésének akarván mi is leányommal Bethlen Káival engedelmeseknek lenui, több gyermekizmnek is és bizodalmas jóakaró uraimnak s atyámfainak tisztekből igértem a meg nevezett unokámot Zolyomi Chrisszindit a tekintetes és nagyságos megnevezett Perényi Gabriel uramnak Isten törvénye szerint való örökös házastársul. Kinck kézfogásának solemnitását a közönséges keresztyén szokás szerint is akarván külsöképpen celebrálni, ö kegyelmekkel egyenlő tisztekből rendeltük arra ez jövendő szent János havának huszonharmadik napját Huszt vára alatt való udvarházamnál, mely előttünk álló dolog hogy a Kegyelmed jelenlétével is condecoráltassék, Kegdet kérem, a meg nevezett napon és helyen 8 órakor ne nehezteljen jelenlenni mind asszonyommal ö kegyelmével Kegyelmed azerelmes házastársával együtt. Kegyelmednek ebbeli fáradtságát s jóakaratját minden alkalmatosággal igyekezem megszolgálni. Tartsa meg Isten Kegyelmedet jó egészben. Datum in curia nostra Huszt, die 27. Maii, Anno 1642.

Generosae Dnis Vrae

Amicus ad officia paratissimus
Comes S. Bethlen m. p.

Külcém: Generoso dno Joanni Suljók de Lekcse vicecomiti comitatus Szathmariensis etc. dno amico obsermo.

Szánthaí Molnár Mihály levele Sulyok Jánoshoz papmarasztás ügyében.

1642. j u n i u s 18.

Az szent úriaten áldja meg Kegmedet minden testi és lelki áldásival minden hozzá tartozó családivel, szívem szerént kivánom, mint kereszteny patronus urunkat.

Nemzetes kereszteny patronus urunk, kelleték Kegdet mostani levelemmel megtalálnom az csengeri praedicatornak állapotja felől. Feljövén ide Bányára hozzám Megyesi uram ö kegme, több sulyos causáit beszélvén ö kegme, adá azt is értésemre, hogy minémű háborodott állapottal viselné Kegd magát az praedicatornak megmarasztásában az jövő esztendőre. Mivel uram nilván vagyon, hogy mind az várasi község s mind az több patronus urak marasztják, hanem kiváltsképpen leginkább csak Kegd neheztelne az megmarasztását, Kegdet mint nekem kedves jóakaró uramat és patronusomat tisztem szerént intem és kérem atyai indulattal arra, hogy Kegd is mutassa engedelmeségét az mi rendünkhez, hogy így mi is örvendezhesünk az Kegd keresztenyi patronusságának. Hiszen uram ha mit vétett az praedicator, törvény szerént igazéttassék el, avagy penig csendesen békéljék meg Kegtek, ne csudálkozzanak az adversarius atyafiak is egyenetlen viszálkodásunkon. Ha penig uram Kegdnek uram oly nehéssége vagyon, hogy Megyesi uram előtt el nem igazéttathatik, az úristen méltatlan szol-

gáját engemet arra rendelt, hogy nemcsak az közönséges praedicatornak, de senior uramnak is birájávú állatott elő és Kegdnek az igazaigot kiszolgáltatom az senior urnámmal együtt. Az mely atyánkfiait Kegdhez küldötttem levelemmel, szóval is izentem Kegdnek, Kegdet kérem, az ő kegmek szavait szintén olyan engedelmes tüleivel hallja meg, mintha magam men-vén, beszéllek Kegddel. Ha Kegd atyai intéseinnek enged, én is Kegdnek minden lehetséges dolgokban tisztem szerént szeretettel való szolgálatomat igérem és minden nyíjian istenhez való könyörgésünkben az Kegd boldog megmaradásáért és üdvösségejért nagy buzgósággal esedezünk isten előtt. Tartsa meg az uristen Kegdet jó egésségben, szeretettel kívánom. Dabam Rivulini die 18. Junii anno 1642.

G. D. V.

Michael Molnar Szanthai
servus Jesu Christi apud Rivulienses indignus,
omni officiosa pietate servire paratissimus.

Külczm : Generosissimo viro domino Joanni Sulio vicescomiti comitatus Szathmariensis fidelissimo, patrovoque ecclesiae orthodoxae benigno etc. D^{mo} mihi et fautori gratissimo operantur.

Más kér : Nilván való írás vagyon, hogy minden paraszt nem is tartozik más ember határán lívő szántóföldekből és szőlőkből az dézmáját meg nem adván, az örökségét is elveatti, az mint nilván való írás vagyon Wladiz. Dece. 1. Art. 47. item Art. 49.

(Eredeti.)